

KOL-7/2011.
(KOL-8/2010-2014.)

J e g y z ő k ö n y v *

**Az Országgyűlés Kolontár melletti vörösiszap-tározó átszakadása miatt
bekövetkezett környezeti katasztrófával kapcsolatos felelősség feltárását és a hasonló
katasztrófák jövőbeni megakadályozását célzó országgyűlési vizsgálóbizottságának
2011. június 29-én, kedden, 13 óra 08 perckor
az Országház főemelet 61. számú tanácstermében
megtartott üléséről**

**A jegyzőkönyv eredeti hitelesített példánya az Országgyűlés Levéltárában megtalálható.*

Tartalomjegyzék

<i>Napirendi javaslat</i>	3
<i>Az ülés résztvevői</i>	4
<i>Elnöki bevezető, a napirend elfogadása</i>	5
<i>A Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség korábbi vezetőjének meghallgatása a Kolontár melletti vörösiszap-tározó átszakadásával összefüggésbe hozható, a MAL Zrt.-re vonatkozó elsőfokú hatósági engedélyek és ellenőrzési feladatok végrehajtásáról</i>	5
<i>Dr. Kling István helyettes államtitkár tájékoztatója</i>	5
<i>Dr. Kling István válaszai az elhangzott kérdésekre, észrevételekre</i>	7
<i>A Kolontár melletti vörösiszap-tározó átszakadásával összefüggésbe hozhatóan, a MAL Zrt.-nél és jogelődjeinél a vörösiszap-tározók létesítésével kapcsolatos korábbi eseményekről tájékoztatás</i>	20
<i>Zsigmond László tájékoztatója</i>	20
<i>Kérdések, észrevételek</i>	23
<i>A Kolontár melletti vörösiszap-tározó átszakadásával összefüggésbe hozhatóan, az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség keretében működő Hulladékminősítő Bizottság tevékenységéről tájékoztatás (a tárolt és kiömlött anyagra vonatkozó általános minősítések vonatkozásában)</i>	27
<i>Dr. Varga Pál bemutatkozó tájékoztatója</i>	27
<i>Bizottsági kérdések, vélemények</i>	28
<i>A bizottság által felkért szakértő meghallgatása</i>	36

Napirendi javaslat

1. A Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség korábbi vezetőjének meghallgatása a Kolontár melletti vörösiszap-tározó átszakadásával összefüggésbe hozható, a MAL Zrt.-re vonatkozó elsőfokú hatósági engedélyek és ellenőrzési feladatok végrehajtásáról
2. A Kolontár melletti vörösiszap-tározó átszakadásával összefüggésbe hozhatóan, a MAL Zrt.-nél és jogelődjeinél a vörösiszap-tározók létesítésével kapcsolatos korábbi eseményekről tájékoztatás
3. A Kolontár melletti vörösiszap-tározó átszakadásával összefüggésbe hozhatóan, az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség keretében működő Hulladékminősítő Bizottság tevékenységéről tájékoztatás (a tárolt és kiömlött anyagra vonatkozó általános minősítések vonatkozásában)
4. A bizottság által felkért szakértő meghallgatása

Az ülés résztvevői

A bizottság részéről

Megjelent

Elnököl: **Kepli Lajos** (Jobbik), a vizsgálóbizottság elnöke

Ékes József (Fidesz)
Dr. Aradszki András (KDNP)
Gyórfy Balázs (Fidesz)
Jávor Benedek (LMP)
Kovács Tibor (MSZP)

Meghívottak részéről

Hozzászólók

Dr. Kling István korábbi igazgató (Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség), környezetvédelemért, illetve vízügyekért felelős helyettes államtitkár
Zsigmond László környezetvédelmi szakmérnök
Dr. Kozéky László környezetvédelmi szakértő
Dr. Varga Pál nyugalmazott főosztályvezető, az Országos Hulladékminősítő Bizottság korábbi vezetője
Dr. Juhász István, az IMOLEX Tanácsadó Bt. ügyvezetője

(Az ülés kezdetének időpontja: 13 óra 08 perc)

Elnöki bevezető, a napirend elfogadása

KEPLI LAJOS (Jobbik), a bizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Tisztelettel köszöntöm a bizottság tagjait és meghívott, meghallgatandó vendégeinket. Először is megállapítom, hogy 5 személyes jelenléttel és két helyettesítéssel a bizottság határozatképes, és máris megkezdjük mai ülésünket.

Az előzetes napirendet meghívóban kiküldtük, emailben minden bizottsági tag megkapta. Ahogy az lenni szokott, először is kérdezem a bizottság tagjait, hogy az előzetesen kézhez kaptak szerinti napirendet elfogadják-e. Aki elfogadja, az kézfelemeléssel jelezze. *(Szavazás.)* Jó, egyhangú. Köszönöm szépen, és akkor meg is kezdjük a munkánkat.

A Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség korábbi vezetőjének meghallgatása a Kolontár melletti vörösiszap-tározó átszakadásával összefüggésbe hozható, a MAL Zrt.-re vonatkozó elsőfokú hatósági engedélyek és ellenőrzési feladatok végrehajtásáról

Az első napirendi pontban a Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség korábbi vezetőjének meghallgatása, Kling Istvánnak a meghallgatása szerepel. Nyilván a vörösiszap-katasztrófával kapcsolatos információkra vagyunk kíváncsiak: Mint a felügyelőség igazgatója akár engedélyezési, akár felügyeleti szempontból amilyen információra szert tett, illetve bármilyen, a katasztrófával kapcsolatos információja van, azt megkérem, hogy ossza meg velünk, és köszöntöm is dr. Kling Istvánt. Egyben meg is adom neki a szót, a kérdések feltételére majd az ő gondolatébresztője után lesz lehetőség.

Dr. Kling István helyettes államtitkár tájékoztatója

DR. KLING ISTVÁN korábbi igazgató (Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség), környezetvédelemért, illetve vízügyekért felelős helyettes államtitkár: Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Képviselő Urak! Tisztelt Jelenlévők! Remélem, a tudásommal, ismereteimmel hozzá tudok járulni ahhoz a tevékenységhez, amit a bizottság folytat.

Szeretnék bemutatkozni és egy pár szót magamról mondani, hogy mégis ki is vagyok én, és milyen tevékenységem volt az előző 28 esztendőben. 1983-tól van munkaviszonyom a vízügyi ágazatban, és azt követően jogutódjainál, és 1984-ben kezdtem meg a munkámat ott, ahol is az ipari, vízgazdálkodási csoportba kerültem, és ezt követően a vízügyi igazgatóságnál települési vízgazdálkodással foglalkoztam, vízminőség-védelemmel foglalkoztam. S amikor megalakult az első minisztérium, akkor ebben az időszakban a megalakuló környezetvédelmi osztály keretei között dolgoztam, és ez tartott egészen addig, míg a '90-es szétválasztás meg nem történt 1990. december 1-jén. Majd '91-től megalakult a felügyelőség jogilag, a környezetvédelmi felügyelőség, és ekkor a felügyelőségnél folytattam a pályafutásomat. Eközben vízgazdálkodási és környezetvédelmi szakmérnöki diplomát szereztem a budapesti műszaki egyetemen, egyébként eredeti végzettségem vízépítő mérnök a budapesti műszaki egyetemen.

Ezt követően a víz- és talajvédelmi osztálynak lettem vezetője '92-ben, és hát ezt követően pedig igazgató '99 júliusától, és volt szerencsém munkáltatója lenni tisztelt elnök úrnak is egy időszakban, amikor ott dolgozott a felügyelőségnél mint hulladékgazdálkodási felügyelő. '99-től egészen 2009 áprilisáig voltam ott igazgató, és ezt követően 13 hónapig államtitkárként dolgoztam az előző kormányban, és felelős irányítója voltam a hatósági szervezetrendszernek is egyébként, mert azt magamra osztottam. Majd erről egy pár szót

mondok. Ezt követően pedig a mostani kormányban a vízügyekért felelős helyettes államtitkár vagyok.

2001 és 2006 között elvégeztem az ELTE jogi karát, és így a doktorimat ott szereztem, tehát a doktor abból származik, hogy jogászdoktor vagyok. Mindezt egy felügyelőség vezetése közepette tettem azért, hogy jobban megismerjem azt a szakmát, amit végzek, és jobban el tudjam látni azt a feladatot, amit ellátok.

Azért is mondtam ezt el minden egyes lépésében találkozhattam életem során a nevezett létesítménnyel, hiszen ipari vízgazdálkodási előadóként is találkozhattam, majd találkoztam későbbiekben környezetvédelmi osztályvezető-helyettesként és vízminőségvédelemmel foglalkozó szakemberként és igazgatóként is.

Ilyen szempontból speciális a helyzetem, és speciális az a tudás is, amivel most rendelkezem, mert összemosódik az én tudásomban az, amit most 2010. október 4-ike után szereztem, és összemosódik az a tudásom, amelyet nyilván a múltban szereztem.

Én azt gondolom, hogy az alatt az időszak alatt, amíg a felügyelőséget vezettem, addig jelentős változások is voltak természetesen külső körülmények miatt is és a jogszabályokban is, hiszen akkor volt az EU-csatlakozásra való felkészülés. Ebben az időszakban volt a jogharmonizáció, és ebben az időszakban ezt követően születtek olyan jogszabályok, amelyek előtt nem szabályozták például ezt a területet sem.

Amire utaltam, hogy visszatérnék, és a hatósági szervezetrendszer irányításában már utaltam erre az az, hogy mindenkor, amikor az emberi erőforrásokat kellett csoportosítani új feladatokkal, hiszen új jogszabályok megjelentek, akkor az én szememben a felügyelet, az ellenőrzés az első helyen állt. Tehát ezt különböző vizsgálatok is alátámasztják, hogy a 12, majd utána 10 felügyelőség közül a felügyeleti tevékenységet az első közé helyezte. Természetesen ellátva más feladatokat is erőforrásokkal. Ebből a szempontból is azt tudom mondani, hogy amikor államtitkár lettem, akkor ezt a feladatot szintén az SZMSZ egységesítésével követeltem meg a felügyelőségeknél, hogy hozzák létre ezen szervezeti egységeket.

Ennyit általános bevezetőként. Úgy gondoltam, hogy a kérdésekre válaszolnék, tehát mindenféleképpen, amit önök itt szeretnének tőlem megtudni, arra készséggel állok rendelkezésre, és ezeket a kérdéseket a legjobb tudásom szerint fogom megválaszolni. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Én is köszönöm az általános tájékoztatót, és akkor térjünk rá a kérdésekre. Megadom a szót Ékes képviselő úrnak.

ÉKES JÓZSEF (Fidesz): Köszönöm, elnök úr a szót. Kling Istvánnal október 4-től fogva azt lehet mondani, a helyszínen ténykedtünk, igaz, ő később bekerült a MAL-hoz az államilag megbízott felügyelőség tagjaként, de bennem kezd összeállni egy olyan kép, amit mindenképpen érdemes vizsgálni. Az előző bizottsági ülésen is szóba került, hogy a privatizáció után, tehát a '96-97-es privatizáció után, amikor lezajlottak az erőművek és különböző üzemek privatizáció, akkor született egy szerződés az állam és a vásárló felek között. Ennek volt egy tartalma, amiben helyel-közzel meg lett határozva egyfajta környezetvédelmi tevékenység kör, amit a tulajdonosnak a későbbiek folyamán a privatizáció után végre kell hajtani. Ez ilyen hasraütésszerűen ment, mert nem tudni, hogy mekkora, mit hogyan kell rekultiválni, és egyéb ilyen dolgok. De az elmúlt bizottsági Zay Andrea igazgató asszony úgy fogalmazott, hogy ezt a felügyelőség nem kapta meg. Tehát, amikor a felügyelőség megy ellenőrizni, akkor tudnia kell azt is, hogy adott esetben az az anyag mit tartalmazott, milyen kötelezettséget vállalt maga a tulajdonos, és ebből adódóan mit is kellene tulajdonképpen a szerződés alapján a felügyelőségnek ellenőriznie. Ez az egyik része.

A másik ilyen rész, elhangzott a múlt bizottsági ülésen is, hogy a tudományos akadémia és a Veszprémi Pannon Egyetem közös álláspontja alapján, amikor a minősítést megkapta a vörösiszap, ugye a nem veszélyes hulladékba történő átsorolásánál, akkor önmagában csak a vörösiszagra adták meg a besorolást, tehát nem veszélyes hulladéki besorolást, viszont mindenki, aki a hatóság részéről és egyéb más szervek részéről azért ezzel foglalkozott, kevésbé az ajkai állampolgárok, a kolontáriak és a devecseriek, lehetne sorolni a településeket, abszolút nem is voltak tisztában azzal, hogy az a lúg körülbelül mit milyen veszélyességgel bír. És azért furcsán jött ki az elmúlt bizottsági ülésen, hogy környezetvédelmi szempontból uniós előírások szerint nem veszélyes hulladék, viszont önmagában a kijutó anyagmennyiséggel együtt egy hatalmas mennyiségű veszélyes hulladék is kikerült. Ez nem tűnt fel az égadta világon senkinek, hogy ha ez, ha így van a két komponens együtt, akkor ez önmagában továbbra is veszélyes hulladék?

Lesz Zsigmond László is itt, de nekem is döbbenet volt a '86-87-es MSZMP KB tanulmánya, az a 100 oldalas, amiben már akkor felhívták a figyelmet Zsigmond Lászlóék is, aki tagja volt annak a bizottságnak, ezt majd később úgyis el fogja mondani, volt egy vizsgáló bizottság, amelyik már akkor felhívta a figyelmet arra, hogy a Torna-patak mentén van bizonyos fokú földmozgás, és már akkor tiltakoztak az ajkaiak az ellen, hogy ne legyen tározó és ha lesz is, ne olyan magas legyen. Ennek hellyel-közzel kellett volna nyomainak lenni, akár a cégnél, akár másutt, de hát úgy néz ki, hogy olyan hatalmas és erős volt az akkori politikai meggyőző erő, hogy tulajdonképpen le tudta győzni az ott élő emberek akaratát és a tisztánlátásának a lehetőségét, hiszen bizonyos dolgokkal megpróbálták bekötni a szemüket, és ennek az eredménye az, hogy mégis így épült meg, mégis ilyen formában. Itt szeretném a párhuzamokat keresni a hatóság, a történés, tehát az előzményei, az építés körüli dolgok és az ajkai polgároknak az esetleges nemtetszése, valamint az uniós besorolással kapcsolatban. Mégis államtitkár úrnak ezzel kapcsolatban mi a véleménye és meglátása, mert szeretnék tisztán látni. Ez a legfontosabb, hogy tisztán szeretnénk látni ebben a kérdésben.

ELNÖK: Megadom a válaszlehetőséget.

Dr. Kling István válaszai az elhangzott kérdésekre, észrevételekre

DR. KLING ISTVÁN korábbi igazgató (Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség), környezetvédelemért, illetve vízügyekért felelős helyettes államtitkár: Köszönöm szépen. Az állam és a vásárló egy polgárjogi szerződést kötött, amelynek voltak környezetvédelmi vonatkozásai. A felügyelőség pedig, tekintve, hogy ezzel a szerződéssel nem bírt, a felügyelőség éppen a belső javaslatunkra akkor rendelte el a környezetvédelmi felülvizsgálatot. Ha Bándy Gyula könyvét olvassuk, akkor abban olvashatjuk azt, hogy miért is lett ez a felülvizsgálat jogintézménye. A felülvizsgálat jogintézménye éppen azért lett, mert a privatizáció során nem tudtak meggyőzni a cégek, nem tudták elmondani a cégek azt, hogy mi a környezeti terhük. A felülvizsgálat jogintézménye azért került bele a hazai környezetvédelmi jogba, a törvénybe és majd a végrehajtási rendeletébe, hogy ezt a fajta átvilágítást, a teljesítmények értékelését – mondhatjuk így – ha önmaga végzi, az átvilágítást megcsinálják, és az alapján közigazgatási döntés szülessen, a közigazgatási döntésben előírások szülessenek, és az előírásokat a közigazgatás végre tudja hajtani. Az, hogy ha a felügyelőség megkapta volna ezt a szerződést, akkor sincs egy államigazgatási szervnek arra joga, hogy a polgárjogi szerződésben jelölt kikötéseket végrehajtsa.

Én annak voltam a szorgalmazója, hogy a közigazgatással szemben feleljen egy cég, és a közigazgatási előírásokat tartsa be, ezért is került az elsők közé. A felügyelőségek nem nagyon alkalmazták a felülvizsgálat jogintézményét, mert még nem volt tiszta számukra, hogy mire is való az. Mi annak idején élharcosként, hogy így mondjam – Fehérváron - nagyon sok

cégnek kiadtuk ezt, és ebből fakadóan lett környezetvédelmi működési engedélye a cégnek arra, amit az iratokban is olvashatunk. Amely már szinte, gondolom - mert ezt nem vettem össze -, párhuzamban van azzal, hiszen ha jól állapította meg az állam, az eladó azokat a terheket, akkor megjelentek határidővel a közigazgatási határozatban. Ezeket mi mind végigmentünk. Amikor a cég azzal jött hozzánk, hogy neki az ÁPV Rt.-hez be kell számolni jegyzőkönyvben is, akkor mi mindig azt csináltuk, hogy elővettük az előző időszakra érvényes működési engedélyét, összevetettük az ellenőrzések tapasztalataival, és az került bele ebbe a jelentésbe. Ennyit tudok válaszolni a privatizációval kapcsolatos kérdéskörre.

A hulladékminősítéssel kapcsolatosan pedig álláspontom az, – nem álláspontom, hanem történéis ez -, hogy 1956-ban született az 56/1981-es az a minisztertanácsi rendelet, amely egyáltalán beszél a hulladékok kérdésköréről és csak a veszélyes hulladékok szabályozásáról. Magyarországon, mikor egy-egy ilyen statisztikát kellett készítenünk, hogy mennyi a veszélyes hulladékok mennyisége az olajos rongytól, amit zártan, fedett helyen kell tárolni, ettől kezdve a vörösiszapig, akkor nem tudtuk ábrázolni kördiagramban a többit, hogy ha beletettük a vörösiszapot. Országos szinten. Ahhoz, hogy egyáltalán a többi hulladékfajtát ki lehessen mutatni, ki kellett venni a jelentésből a vörösiszapot, hiszen akkor lehetett valamit egyáltalán a kördiagramban látni.

Ezzel azt szerettem volna illusztrálni, hogy a jogalkotó bár beletette ezt a hulladékot, de semmilyen egyéb, gyakorlati végrehajtási módosítást nem tudott elvégezni a hatóság. Attól még, hogy az veszélyes hulladékként volt besorolva, attól még ugyanúgy rakták le, és olvastam az iratokban, hasonló szóhasználattal van, hogy „az eddig jól bevált gyakorlat szerint épített gátak közé teszik”. Na most, ez tartott egészen a mostani időpontig, „az eddigi, jól bevált gyakorlatnak megfelelő gátrendszer közé teszik”.

Történet módosulás már a teljes hulladék vertikumra, megjelent a 2000-es hulladékgazdálkodási törvény, melyet a csatlakozás előtt elfogadtunk. Megjelent a hulladéklerakóra vonatkozó kormányrendelet, és ezzel szintén nem tudott kezdeni semmit, mert úgy hozták meg a jogot a jogalkalmazó számára, hogy ez nem volt végrehajtható a veszélyes hulladéknál. Ha én azt mondom, hogy fedett helyen kéne lenni, az eső nem áztathatja, mert kettős szigetelésű szivárgóval ellátott, mondjuk egy betonozott helyen kell tárolni ilyen hulladékot, ami veszélyes hulladék, és közben van a vörösiszap, amelyet így tárolunk. Tehát azt gondolom, hogy ez nem a jogalkalmazónak a felelőssége – most nem le akarom rázni -, hogy ezt most végre tudja hajtani vagy nem tudja végrehajtani, hanem a jogalkotóé, amikor megalkotják ezt a jogot. És amikor mondjuk azt mondjuk, jött a másik történéis, hogy be kell sorolnia – amikor megváltozott a jogszabály -, most nem mondom a részleteket, hogy először a minősítést, de elrendeltük a minősítését. A felügyelő az azt mondta, hogy úgy fogadja el, felfüggesztette az akkori eljárását, és azt mondta, hogy amíg nincs meg a minősítés, addig felfüggeszti, ez annak a függvénye. Még egyszer mondom, a módosulások után is, hogy ez most ilyen besorolást nyert, ahogy említette képviselő úr, annak a következménye volt, a cégek ezt a minősítést elvégezték.

Az egy másik dolog, hogy mikor sérült ez a szabályozásban, igazából a jogalkotás után a jog által támasztott követelményeknek mikor tudott a jogalkalmazó megfelelni, szerintem csak 2010 decemberétől, mert semmilyen jogág nem tudta ezt a helyzetet kezelni, és ez akkor született meg, amikor valójában átvettük valójában jól a bányászati hulladékokra vonatkozó szabályozását törvényi szinten. Én úgy ítélem meg, hogy a technológia részeként működött ez a tározó, mármint a művelésben lévő tározó, hiszen a többiek rekultivációra várnak, és ennek is számtalan tudományos és gyakorlati előélete van, hogy hány év után lehet csak rámenni. Az ott élőknek nem kell elmondanom, hogy hány év után lehetett ezt egyáltalán rekultiválni. Én azt hiszem, hogy ezzel tisztában voltunk, hogy ott milyen anyag van, csak ennek a szabályozása egy technológiai rendszerben, úgy értem az üzemeltető gondossága mellett kellett végződjön, és öneki kellett ezt visszavinnie. Most nem térek rá, mert most nem kérdés,

hogy mennyi vizet tárolhatott rajta meg egyebek, de neki kellett ezt a gyártástechnológiába visszavinnie. Azt gondolom, hogy ezzel tisztában volt mindenki.

Egyébként kitértél arra, és nagyon helyes, hogy azért volt a felügyelőségénél, már a rendszerváltás után megjelentek olyan polgári hangok, illetőleg az ajkai polgárok véleményei a rendszerváltás időszakában és a 80-as évek végén, hiszen benne éltem a dologban és utána is, erősödött. Sőt, a felügyelőség érdekes módon, amikor szakhatósági állásfoglalást adott ki egy eljárásban, ő maga hívta fel a figyelmet a megváltozott pernyeösszetételre. Gondolom, sűgás volt benne, hiszen fölhívta, hogy alaposabban, gondosabban kell eljárni, amikor azt mondom, hogy az eddigi elfogadott, jó gyakorlatnak megfelelő tározót tessék felépíteni, akkor azt mondta, hogy tessék megvizsgálni a salakpernye összetételét is. Azt gondolom, a polgároknak volt azért hangjuk, de apránként ment ez előre.

S a tanácsi rendszerrel én is utánaolvastam, de arra nem tudok mit mondani.

ELNÖK: *(Jelzésre:)* Aradszki képviselő úrnak adnék szót.

DR. ARADSZKI ANDRÁS (KDNP): Én csak érdeklődnék a tekintetben, mert számomra a képlet már egyszerűbbnek kellett volna, hogy tűnjön. És ott elhangzott az a része, hogy hozott ugyan az akkori jogalkotó valamilyen szintű szabályozást mondjuk például a veszélyes hulladék kezeléséről, a veszélyeshulladék-lerakók speciális szabályairól, a veszélyeshulladék-nyilvántartásokról meg egyebekről. De mintha azt hallottam volna ki az elmondottakból, hogy ez alapvetően nem kötelezte a már működő MAL Zrt.-t. merthogy ez egy olyan állapot volt, hogy oda rakták le a veszélyes hulladéknak minősíthető anyagot, és itt szándékosan nem mondom vörösiszapot, mert a pH-tartalma miatt volt ez erősen veszélyes hulladéknak tekinthető. Tehát magyarul nem voltak olyan szabályok, ilyen türelmi szabályok, mint mondjuk a légszennyezésről szóló, amikor mondjuk előírta a határértékeket a jogszabály, és adott két vagy három év moratóriumot, hogy a gazdálkodó szervezeteknek, akiket ez érint, azoknak olyan beruházásokat kell teljesíteni, amivel meg tudnak felelni ezeknek az előírásoknak. Vagy elhangzott a duplafalú szivárgásjelző tartályoknak a kérdése. Ugye erre is volt egy határidő, hogy ezt le kellett cserélni négy vagy öt éven belül az ilyen tevékenységet folytatóknak, konkrétan a töltőállomásra gondolok. Tehát hiába volt meg a veszélyes hulladék kormányrendelet, annak a betartását a MAL Zrt.-n nem lehetett végrehajtani. Nekem ez jön ki az elmondottakból. Homályosítson fel, legyen szíves.

DR. KLING ISTVÁN korábbi igazgató (Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség), környezetvédelemért, illetve vízügyekért felelős helyettes államtitkár: Hát azt kell mondjam, hogy nem a MAL Zrt., itt egy kicsit időben vissza kell ugrani, mert '84-ben az állam az államot szabályozta. Tehát az 56/81 minisztertanácsi rendelet, az állam volt a tulajdonos, az állam szabályozott, és az állam volt a cégek tulajdonosa. Én éltem abban az időben, amikor hatóságként úgy kellett eljárunk, hogy az állam ellenőrizte az államot. És csináltam utána a hatósági munkát akkor is, amikor az állam már egy privatizált szervezetet ellenőrzött. Tehát az 56/81-es nyilván, és ezt elolvastam direkt emiatt, amit felvetettél, az OKTH. Az OKTH, amíg működött, sosem adott ki engedélyt a lerakásra. Sosem. Egyszer sem adott engedélyt, hogy itt lerakható a vörösiszap. Ilyen engedély nincs, nem volt kiadva. Az első ilyen engedélyt a felügyelőség úgy adta ki, hogy felülvizsgálatra kötelezte, és a környezetvédelmi felülvizsgálat után a környezetvédelmi működési engedélynél, amikor magára a technológiára kiadta, utána a lerakót is felülvizsgálat alá vonta, éppen amiatt, mert a lerakónál az egyes környezeti elemek védelme érdekében – most itt speciális a víz védelme érdekében épült a résfalrendszer - az egész működést a felügyelőség együtt kívánta, integráltan kívánta kézben tartani a monitoringrendszerével, a felszín-vízvizsgálattal, felszín alatti víz vizsgálatával és egyéb mással. Ezzel együtt. Tehát én

azt gondolom, hogy ez oda nyúlik vissza, és utána ez gördül tovább, hiszen a rendszerváltás után ugyanaz a technológia működik egészen 2011 tavaszáig, mint ami korábban működött.

Tehát egy vizes technológia működik, és utal arra, mikor a felülvizsgálati dokumentációt benyújtották, hogy ennek az egész hulladéklerakásnak a védelmet végül is a részfalrendszer szolgáltatja, és az, hogy ezt folyamatosan a gyártástechnológiába visszaviszik mint úgymond energiatakarékos megoldást. A Bayer-eljárásban ezt a returvizet.

DR. ARADSZKI ANDRÁS (KDNP): Elnézést, az idősíkokat össze kell rakni, az nyilvánvaló, hogy én sem a '80-as éveket kérdezem, amikor az állam saját magát ellenőrizte, de azért volt egy rendszerváltás, ahol elkezdődött a környezetvédelmi szabályok elég alapos felülvizsgálata, volt egy privatizáció, amely privatizáció időpontjából azért minden cég nagyjából tudta, hogy milyen a környezeti állapota, nyilvánvaló, hogy amikor ő azt vállalta, és ez nagyon érdekes dolog volt ezekben az üzletrész-adásvételi, illetve privatizálási szerződésekben, hogy milyen környezetvédelmi kötelezettségeket vállal elvégezni. Az én feltételezésem szerint csak azokat kellett volna neki elvégezni, amire egyébként jogszabály vagy hatósági határozat alapján köteles. Ezért csak zárójeles megjegyzésem, hogy a szövegek, amik ilyen szerződésben vannak, valahol kezelhetetlenek, mert ugye, ha nincsenek hatósági jogi kötelezések, akkor olyan dolgokat vállalt be polgárjogilag, ami egyébként nem akadályozta volna a rendeltetésszerű üzemelését. Ha meg van hatósági kötelezése, annak a hatósági kötelezésnek a teljesítésére azért már ne számíton fel valami árengedményt a díjban. Tehát ezt csak zárójel bezárva.

Tehát én azt szeretném megkérdezni, hogy amikor például a veszélyes hulladékrendelet hatályba lépett, azt hiszem, '97 vagy '96 volt az első, akkor abban előírták, hogy milyen feltételek mellett működhet egy veszélyeshulladék-lerakó. Milyen módon kell a veszélyes hulladékok nyilvántartását naprakészen ellenőrizni. Na most, amikor ez a rendelet hatályba lépett, akkor bizony ott volt már a vörösiszap-lerakás, amelynek egy része nem volt veszélyes hulladék, mert már nem volt benne a magas lúgos tartalmú víz, a másik része, amikor oda termelés közben kirakták, az bizony veszélyes hulladék volt; arra vonatkozóan volt-e valamilyen hatósági intézkedés, hogy tessék nekem megmondani, hogy hogy teljesíti és mikorra az újonnan hatályba lépett veszélyeshulladék-rendeletben foglalt előírásokat. Itt nem értem a logikáját, mert itt volt egy jogszabályi állapot, amit a folyamatos üzemeltetőnek teljesíteni kellene. Ha állami cég volt, ha magáncég volt, és itt úgy érzem, hogy a veszélyeshulladék-rendeletet nem valószínű, hogy helyesen értékelte az adott hatóság. Nem akarok kiterjedni arra, hogy ki, a tekintetben, hogy mit kell kezelni a veszélyeshulladék-rendelet szempontjából, hogyan kell kezelni a veszélyeshulladék-rendelet szempontjából a konkrét lúgos kéntartalommal bíró tovább fel nem dolgozható hulladékot.

DR. KLING ISTVÁN korábbi igazgató (Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség), környezetvédelemért, illetve vízügyekért felelős helyettes államtitkár: Én most visszakérdeznék: miért nem volt a többi veszélyes hulladék? Itt úgy érzem, hogy valamit prejudikál.

DR. ARADSZKI ANDRÁS (KDNP): Jogos a kérdés, én már előrevetítem a 2004-es állapotra, amikor azt mondja ki, hogy a vörösiszap, amennyiben nem tartalmaz veszélyes anyagot, a hulladékbesorolási-rendeletre gondolok, a KöM-rendeletre, akkor az nem veszélyes hulladék. Előtte ez nem így volt, természetesen.

DR. KLING ISTVÁN korábbi igazgató (Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség), környezetvédelemért, illetve vízügyekért felelős helyettes államtitkár: Értem. De akkor különvált a kettő 2004-ben a minősítés után?

DR. ARADSZKI ANDRÁS (KDNP): Különválhatott a minősítéssel. Különválhatott.

DR. KLING ISTVÁN korábbi igazgató (Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség), környezetvédelemért, illetve vízügyekért felelős helyettes államtitkár: Értem, de miért válhatott külön?

DR. ARADSZKI ANDRÁS (KDNP): Amire biztosan lehet mondani, hogy veszélyes hulladék, az a vörösiszap, amely tartalmaz lúgos kémhatású ...

DR. KLING ISTVÁN korábbi igazgató (Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség), környezetvédelemért, illetve vízügyekért felelős helyettes államtitkár: De ezt ki minősítette, hogy ez veszélyes hulladékot tartalmaz?

DR. ARADSZKI ANDRÁS (KDNP): Ezt a hatóságnak kellett volna minősíteni szerintem, hogy veszélyes.

DR. KLING ISTVÁN korábbi igazgató (Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség), környezetvédelemért, illetve vízügyekért felelős helyettes államtitkár: Azért kérdezgetek így, nem vagyok én stupid, értem én a kérdést, de a helyzet az, hogy azóta nem voltam a mindennapi életben a hatóságnál benne a dolgokban az elmúlt időszakban. Felvetődött ez a kérdés. Ha jól tudom, azt az anyagot sem kellene veszélyes hulladéknak minősíteni, az a technológia részeként működik. Én olvastam az ő anyagukat, a kollégák anyagát, amelyben leírták, hogy először is hulladék az, amitől megválnak, vagy megválni köteles, vagy megválni szándékozik. Na most, ha van egy lúgos vize, amitől nem szándékozik megválni, ezt olvastam az anyagokban, akkor az nem hulladék. Tehát addig, amíg ez a technológia részeként visszakerül, az nem hulladék. Az egy kérdés, amibe nem mentünk még bele, hogy milyen mennyiségű ilyenfajta anyagot az ülepítéshez tárolnak, és mennyit visznek vissza, és ez hogyan gyarapszik az egyes meteorológiai körülmények miatt.

Tehát én azt gondolom, hogy a minősítésben az fontos, hogy a hulladék egy ebben a helyzetben lerakott hulladék, annak a minősítése megtörténik, és a minősítést szakavatott cégek végezték, és azt nem veszélyes hulladéknak minősítették. Így nem tudok arról, hogy bárki, bármilyen hatóság bármikor utólagosan ezt az ott lévő anyagot, amelyet nevezünk returvizet tartalmazó, csurgalékvizeket tartalmazó, rendkívül nagy mennyiségű esővizet tartalmazó anyagot valaki azóta is minősített volna veszélyes hulladéknak. Vagy hulladéknak minősítette volna, erről én nem tudok. Viszont arra tudok válaszolni, hogy igenis egyébként minden más tekintetben a hatóság veszélyes hulladékos ellenőrzéseket folytatott, a lapokat, a bevallást ugyanúgy meg kellett csinálni a cégnek, a hatóság a jogszabályoknak megfelelően - és ezt meg is állapította, több ellenőrzés- , a hatóságoknak megfelelően járt el. Kivéve az, hogy nem tudta pótlólag azokat a műszaki követelményeket megkövetelni, amit nem lehetett, hiszen egy több hektáros tározónál nem lehet utólag mondjuk cementet csinálni valaminek, mármint szigetelést csinálni valaminek, aminek nincs szigetelése. Ezért volt ez a résfalas körbezárás, és ebben is van egy kis szakmai vita szerintem, vagy lehet szakmai vita, hogy a résfalon belüli terület az most az a földtani közeg és az a talajvíz, ami ott van, szakmai kérdést, vitát provokál, hogy most arra a kármentesítés szabályait arra kell alkalmazni vagy nem. Mert egyesek azt mondják, ott van a résfalon belüli terület, miért nem alkalmazzák rá a kármentesítés szabályait, holott ez egy ipari terület, aminél eleve elhatározta a hatóság jóval korábban az üzemeltetővel közösen, hogy ott aztán szennyezhet, tehát maradhat a szennyezés,

csak onnan el ne menjen Kolontárig, mert amikor elhatározták, hogy meg kell építeni a résfalat, akkor már Kolontár határában volt a felszín alatti vizek szennyezése.

DR. ARADSZKI ANDRÁS (KDNP): Akkor hadd értelmezzem, hogy egy nyelven beszéljünk. Tehát azt a lúgos kémhatású anyagot soha nem minősítette veszélyes hulladéknak, mert az a technológia része volt még, emiatt nem is kellett azon gondolkodni, hogy a veszélyes hulladék-e vagy sem. Valójában a hatóság folytatott le veszélyeshulladék-kezelésre vonatkozó ellenőrzést a MAL Zrt.-nél, de az előzőekből következően értelemszerűen ezt nem folytatta le a különböző kazettákban levő, vörösiszapot is tartalmazó, lúgos kémhatású vízzel elfedett anyagegyüttesre, már jobb szót nem találok, mert miután az nem volt hulladék, akkor az nem volt veszélyes hulladék sem. Jól értem ezt?

DR. KLING ISTVÁN korábbi igazgató (Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség), környezetvédelemért, illetve vízügyekért felelős helyettes államtitkár: Ez egy folyamat. Tehát amikor itt létrehoztak egy tározót valahol korábban, akkor a technológia részeként működik egy – úgy mondom – művelésben lévő vagy használatban lévő tározó, aminél egy időpillanatban sem tudjuk megmondani, hogy hol ér véget a lerakott hulladék, és hol van a retúrvíznek a teteje, mert van egy olyan fázis, olyan területen vagyunk, hogy itt a kijuttatott vörösiszap egy fizikai ülepedési folyamatnak van kitéve, ahol is az iszap elválik a víztől, és a retúrvizet vissza kell juttassa a cég. Tehát magyarul igenis a bevételeiben megvan, hogy mennyit visz ki, mekkora mennyiségű vörösiszap kerül oda ki.

DR. ARADSZKI ANDRÁS (KDNP): De az hulladék vagy nem hulladék? Az előbb azt mondtad, hogy az nem hulladék.

DR. KLING ISTVÁN korábbi igazgató (Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség), környezetvédelemért, illetve vízügyekért felelős helyettes államtitkár: A vörösiszap, ami ott marad a tározóban, az hulladék. Az hulladék, de a hulladéktól fizikai... Én ezt csak úgy tudom megmagyarázni, hogy én úgy értettem meg, hogy ettől el lehet venni nem gravitációs, hanem gépi úton, a vizet el lehet venni belőle úgy is. Itt a vizet gravitációs úton vették el, a retúrvizet, azt a vizet, ami tulajdonképpen felül, amikor leülepedett, azt a tiszta vizet visszavitték újból a technológiába és újból felhasználva használták.

DR. ARADSZKI ANDRÁS (KDNP): Tehát akkor vált ez hulladékká, amikor ezt a lúgos vizet visszavitték a rendszerbe. Ott maradt nem azt mondom, hogy szárazon, de lúgosvíz-mentesen ez a hulladék.

DR. KLING ISTVÁN korábbi igazgató (Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség), környezetvédelemért, illetve vízügyekért felelős helyettes államtitkár: Több 10 év után tudott egy-egy, a VIII-as, a IX-es, ezek a már lerakott. Azért jók a kérdések is, mert nem tud megfelelni a kérdés és a válasz sem annak, amit egy jogszabály leír, mert az a jogszabály nem alkalmas arra, ahogy az előbb elmondtam, hogy kezelje ezt a helyzetet. Azt írták le a kollegák, hogy a felügyelőség egy változó jogi környezetben igyekezett érvényt szerezni a jogszabályi előírásoknak úgy, hogy szinte jogon kívül kellett a jogszerűség területére lépni. Egyszerűen van egy jogszabály, amely kezel más típusú anyagokat, ezt a vörösiszapot ez a jogszabály sose tudta kezelni úgy, hogy mikor vált az végleg lerakottá, mert lerakottá akkor vált, amikor már felhagyták a művelésben, és rekultiválták.

ELNÖK: (*Jelzésre:*) Jávor Benedek képviselő úrnak adom meg a szót.

JÁVOR BENEDEK (LMP): Köszönöm a szót. Én tulajdonképpen ott folytatnám, ahova ez a beszélgetés itt most eljutott. Igazából szerintem ez egy kulcskérdés, hogy valóban, ami ott volt a tározóban, egyrészt arról tudta-e a hatóság, hogy pontosan micsoda van ott. Volt-e olyan ellenőrzés, amely a lerakott anyagnak, maradjunk ennyiben, tehát akkor még a hulladék kifejezést se használjuk, annak a pontos összetételéről a hatóságnak volt-e tudomása. Volt-e mérés, hogy bementek és vizsgálták az anyagot, vagy tulajdonképpen papírok alapján egy ilyen elméleti munka zajlott a hatóságnál, amelyik feltételezett bizonyos dolgokat az engedély alapján, de nem nézte meg, hogy konkrétan mi van ott.

A következő kérdés. Ez egy nagyon érdekes beszélgetés, mert gyakorlatilag az derül ki, hogy a MAL Zrt. engedélye nem veszélyes hulladék lerakására szolgált ebben a tározóban. Most kiderült, hogy az az anyag, ami benne volt, az nem hulladék volt. Tehát akkor az a kérdés, hogy mi a csodát csinált a MAL Zrt. ebben a tározóban? Az engedély hulladék lerakására szolgált, az az anyag, amíg el nem távozik belőle a technológiai folyadék, a lúg, nem tekinthető hulladéknak, hiszen a technológiai folyamatnak a része. (*Dr. Kling István: Félreértés van, a lúg nem tekinthető hulladéknak.*) De nem tudjuk elkülöníteni, hogy hol kezdődik a lúg, és hol ér véget a vörösiszap, tehát tulajdonképpen egy fizikai bizonytalanságunk van abban, hogy ez most idáig hulladék, innentől technológiai folyadék vagy hol van átmeneti zóna, ami félig hulladék vagy félig micsoda. Tehát valójában én azt érzem, hogy egy olyan érvelés van a MAL Zrt. részéről, hogy miután a vörösiszap az önmagában nem veszélyes hulladék, ezért neki nem veszélyes hulladék lerakására kellett engedélyt kérni, ami meg veszélyes ebből, az meg nem hulladék, tehát arra nem vonatkozik a hulladékös szabályozás.

Innentől kezdve egy olyan abszurd helyzet áll elő, hogy tulajdonképpen mintha egy kommunális hulladéklerakó tetején veszélyes anyagokat 100 ezer köbméterben mozgatna valaki, és hogy ennek az egésznek a szabályozása nincs meg. Tehát van egy potenciális hulladéklerakás, ami a vörösiszap, a nem technológiai folyadék alul, nem tudjuk, hol kezdődik, valahol, és a tetején zajlik egy technológiai folyamat, amire nem tudjuk, hogy milyen engedély vonatkozik, tehát arra, hogy a technológiai folyadék, ez a lúg ott legyen a hulladéklerakó tetején, erre milyen engedélyezési eljárás vonatkozik. Ez most egy kérdés, hogy milyen engedélye volt a MAL Zrt.-nek arra, hogy technológiai lúgot mozgasson egy hulladéklerakó tetején, vagy van-e erre egyáltalán megfelelő jogi szabályozás.

Pillanat, még egy picit továbbmennék. Igen, említetted, hogy nehéz helyzetben van a hatóság, változó jogszabályok között igazából volt egy olyan veszélyeshulladék-szabályozás, ami vörösiszap esetében kvázi végrehajthatatlan volt. Van a veszélyes hulladék, amire ilyen-olyan előírások vannak, hogy hogyan lehet tárolni, és volt a vörösiszap, ami igazából amíg veszélyes hulladéknak volt minősítve, addig legnagyobb részét alkotta a veszélyes hulladéknak. Ebben az esetben tulajdonképpen nem lehetett érvényesíteni a veszélyeshulladék-kezelésre vonatkozó előírásokat. Na most ez egy olyan kérdést vet föl, hogy kinek a felelőssége, hogy ha végrehajthatatlan jogszabályok vannak hatályban. Tehát a hatóságnak az a feladata, hogy a hatályban lévő jogszabályokat akkor is érvényesítse tekintet nélkül arra, hogy adott esetben mondjuk gazdaságilag lehetetlen helyzetbe hoz egy jelentős munkaadót a környéken, és ezt ne vegye figyelembe, hogy a MAL Zrt. milyen gazdasági potenciált jelentő. Azt nézze meg, hogy a veszélyes hulladék lerakásra mi vonatkozik, vagy figyelembe kell-e vennie mindenféle egyéb szempontokat, ami részben társadalmi, részben gazdasági szempontok, illetve beszéljünk nyíltan, időnként politikai nyomás is van az engedélyező hatóságokon.

Az egészhez hozzájön még az, hogy a hatóság egyáltalán birtokában van-e azoknak a kapacitásoknak, amik a megfelelő ellenőrzési tevékenységhez szükségesek, tehát van-e elég felügyelő, aki ki tud menni és rendes ellenőrzési eljárásokat lefolytatni. Ugye pont a múltkori ülésünkön elhangzott, hogyha a Közép-Dunántúli Felügyelőség által felügyelt területen az engedélyeket megfelelőképpen ellenőrizni akarnák, akkor valami száz fős felügyelőgárdára lenne szükség, ehhez képest erre a területre van három vagy négy, nem emlékszem a pontos számokra. Tehát, hogy egyszerűen van-e a hatóság abban a helyzetben, hogy tényleg kézben tudja-e tartani ezeket a folyamatokat. A privatizációs szerződés kapcsán nekem csak egy megjegyzésem lenne, hogy abba a privatizációs szerződésben belefoglalták azt, hogy a környezetvédelmi kötelezettségek, vállalások teljesítéséről minden év március 30-ig beszámolási kötelezettsége van a MAL Zrt.-nek, többek között tudtommal a környezetvédelmi felügyelőség felé is. Ebben én kérek egy megerősítést vagy cáfolatot. Az én ismereteim szerint a privatizációs vállalat, illetve a hatóság felé is be kellett számolnia.

Az utolsó kérdés, hogy ugye szóba került itt többször, nem most, hanem még korábban, meg általában az egész katasztrófa kapcsán, hogy volt egy olyan geológiai vizsgálat, amelyik a gát alatt olyan talajminőség-változásokat detektált, tehát, hogy pont ez a sarok, ami átszakadt, ott más típusú talaj volt jelen, és hogy ez hozzájárulhatott adott esetben a katasztrófához, hogy az ezzel kapcsolatos vizsgálatok eredményei a hatóságnak a birtokában voltak-e vagy sem, illetve a MAL Zrt. tudhatott-e ezekről a vizsgálatokról avagy sem.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Válaszlehetőségre megadom a szót.

DR. KLING ISTVÁN korábbi igazgató (Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség), környezetvédelemért, illetve vízügyekért felelős helyettes államtitkár: Nagyon röviden: én nem tudok arról, hogy ezt a 2-5 százalék körüli lúgot tartalmazó anyagot valaki veszélyes hulladéknak minősítette volna. Nincs erről tudomásom. Ez most került így reflektorfénybe, de nem tudok róla, hogy külön valaki erre az anyagra minősítést végzett volna. Tehát együtt a hulladékokról...

Jogszabályok végrehajtása. Ezt most én nem tudom megválaszolni. Olyan szempontból nem tudom, hogy elmondtam a véleményemet az imént, tehát azt ismételni nem szeretném, de van nagyon sok olyan kérdés, amiben manapság is van, aki a hatóságnál dolgozik, az tudja, hogy ha egyes jogszabályok, most a vízügyi területre mondom, az egyik a Dob utcában született, a másik a Fő utcán, az nem biztos, hogy harmonizál egymással. És ez akkor derül ki, ha a területre bemész, és kérsz tőlünk valamilyen engedélyt, és akkor leülnek, és azzal az esettel még nem találkoztak, és elkezdik ott kifejteni, hogy hogy is kéne azt végrehajtani.

A kapacitás az ellenőrzéshez: elhoztam egy jó pár anyagot, itt nyilván a bizottság előtt ezt nem tudom bemutatni, de egyet azért igen, ez egy kéziratos táblázat, ez abból az időből származik, amikor én koordináltam azt, hogy hány fővel kéne a vízügyi felügyeletektől átvenni az állományt ahhoz, hogy végrehajtható legyen 2005-ben, akkor történt a hosszú nevű felügyelőség kialakulása, és akkor hány fővel. Minimum 400 fő kellett volna akkor ahhoz a feladatellátáshoz, amit mi végeztünk.

El kell mondjam, az első ilyen gyarapítás Fodor Gábor miniszter úr idején történt, amikor is jócskán kaptunk létszámot a fehérvári felügyelőségre, ez tény, 31 néhány fővel gyarapodtunk, és én az ellenőrzési területre fordítottam a jó részét annak a létszámnak.

És itt éppen az előbb beszélgettünk arról, hogy a Pázmány Péter Katolikus Egyetem végzett egy kutatást, amelyben én is mint igazgató segítettem adatokkal Jávor Benedekéknek, amiben szintén ők is kimutatták az egységes hatóság létrejöttét, az egységes hatóság kapacitásait, és ez egy átláthatóan végzett tanulmány volt. Amiben mi őszintén kifejtettük azt a véleményünket, hogy sokkal nagyobb erőforrás kéne ahhoz, hogy Magyarországon ezeket a környezeti kockázatokat lecsökkentsük az ellenőrzések segítségével. Nem azt mondom, hogy

nem végeznek ellenőrzést a felügyelőség munkatársai, de nyilvánvalóan sokkal nagyobb kapacitás kellene főképpen a vízügyi célú ellenőrzésekre.

A privatizáció és beszámolási kötelezettség, mint ahogy az kifejtettem az előbb, én közigazgatási szakemberként úgy gondolom, és ezt a képviselő úr is az előbb megerősítette, beszámolni felénk azzal kell, amit a hatóság a határozatban rögzített. Tehát, amikor ezeket a beszámolókat elhoztam, és megírták, akkor csak azt tudták beleírni, amit az előző időszakban hatósági kötelezettségek alapján végrehajtottam.

Köszönöm szépen a kérdést. Jó volt ez a talajvizsgálat. Én szeretném kifejezni azt a nézetemet, nem mintha az ember nem gondolkodna el azon, hogy tényleg itt tíz ember meghalt, hányan megsérültek, és milyen anyagi kár keletkezett, és azért egy olyan embert, aki ott dolgozott, higgyék el nekem, egyből odamentem 4-én, és utána ott voltam éjszakákon keresztül is, és építettük azt a lokalizációs gátat, találkoztatok velem. A szaktudásomat a felügyelet során is a kollégáknak átadtam, hogy hogyan lehetne a megoldásokat megtalálni vízvédelmi szempontokból is. Azt tudom mondani, hogy az egy nagyon fontos kérdés, hogy mi a hatásköre egy hatóságnak. Tehát a hatósági hatáskör kibővült jelentősen az elmúlt húsz esztendőben a felügyelőségeknél. Először is voltak csak szakhatóságok, és kizárólag a veszélyes hulladékokban voltak hatóságok, majd utána lettek engedélyező hatóságok úgy, hogy el is felejtették a felügyelőséget. A nevében benne van. Hát hogy hívják? Felügyelőség, ugye? És akkor a 90 százalékát a kapacitásának az engedélyezésre fordítja. És hogy hol kezeli ezt, az első kérdésnél elfelejtettem mondani, a legjobb elérhető technika. Választ adott rá a közösségi jog és a hazai jog is, amit nem tudsz másként kezelni. Ezek voltak a jogszabályok, ha az Európai Unió jogfejlődését megnézzük, ezek voltak a jogszabályok. Veszélyes hulladék, majd hulladék, majd csak felszín alatti vizes direktíva. Lehet, hogy a Víz keretirányelv.

Ezekből a szektorálisokról azt mondták, ezeknél az iparágaknál csakis az elérhető legjobb technika az, amivel lehet kezelni. Úgy lehet kezelni, hogy nem szektorális ellenőrzéseket hajt végre a hatóság, hanem generális ellenőrzést hajt végre, és a céget, ezt az ellenőrzési tevékenységet a saját ellenőrzésével segíti, tehát úgy, hogy önellenőrzéseket végez. És ugyanígy a hatásvizsgálati eljárások, amik a hazai jogba bekerültek. Tehát azt gondolom, hogy az idő ezekre a kérdésekre választ adott. Amit itt felteszünk.

És választ adott arra is, ami a ciánszennyezés kapcsán jött elő, hogy kell egy olyan jogszabály, ami a nagyobb térségeket lefedő bányászati hulladékokkal kezd valamit. És ezt szabályok közé szorítja.

Most kicsit eltérem a talajvizsgálattól, de itt szakértőként egyből a Budapesti Műszaki Egyetemről is megjelentek ott kollégák, hiszen keresték, hogy mi is történhetett, mi okozta ezt. Véleményem szerint nem környezetvédelmi okból. Most a meghallgatásoknál látom a meghallgatottak névsorát, mindenki a környezetvédelem területéről érkezik. De én felteszem a kérdést: amíg a statikai problémáját nem tudjuk ennek, nem derítettük ki, addig vizsgálhatjuk a környezetvédelmi részét, persze azért ülök itt, meg a kollégák is azért jöttek el, de igazából mi az, ami idevezetett. Én nagyon sokat gondolkodtam ezen, még egyszer, nem a hatáskörünket átlépve, csak a múltban kutattam, igazából a döntések sorában volt olyan időszak, amikor nagyobbat szerettek volna. 47 méter magasságút akartak ott, ugye? És igenis, hogy tiltakozott már akkor a tanácsi rendszerben Ajka város, hogy ne tovább, mint 216, azt hiszem, a Balti feletti magasság, annál ne tovább. 210 és 205 méter Balti feletti lett a X/A, és ne tovább ezzel, mert óriási, gigantikus tervek voltak, hogy mekkorát lehet itt elhelyezni.

Az eredeti terv szerint lezárták volna az egész áthelyezett völgyet, hülyéket beszélek, a patakot és a vasutat áthelyezték volna a völgyből a déli oldalra, és az volt a terv azzal a nagy „I” jelű kazettával, amit most X-esnek nevezünk, hogy az lezárja az egész nyugati részt. Az egy ikerkazetta lett volna, néztem az anyagokban, hogy azért volt gyengített az északi gát, mert az csak egy belső gát lett volna egy ikermedencéhez, amely tovább folytatódott volna az északi oldalon, és ez zárta volna le, és utána megnyílt volna arra a lehetőség, hogy Ajka város

fele is lehetett volna a vörösiszapot lerakni. Ez volt a terv. Ezért olyan aszimmetrikus, hogy a nyugati oldalon ez egy fix, lezáró gát, amely a szélét jelentette. De ez megint olyan, hogy kíváncsi mérnökként vagy szakhatóságként nézegetem, de nem voltam benne hatóság. A környezetvédelmi hatóság nem gáthatóság, és ez is nagyon összemosódott az elmúlt hónapokban, statikai kérdéseket kéne a környezetvédelmi hatóságnak. A státútum telepítése során akár itt a törvényalkotásban, itt a házban sose került szóba az, hogy a felügyelőség valaha is statikáért felelős hatóság legyen. Köszönöm szépen, hogy ezt is elmondhattam.

ELNÖK: Köszönöm szépen, akkor én is feltenném a kérdéseimet, addig arra az időre átadnám az elnöklést Ékes képviselőtársamnak.

(Ékes József átveszi az ülés vezetését.)

ÉKES JÓZSEF (Fidesz): Elnök úr, megadom a szót.

KEPLI LAJOS (Jobbik): Köszönöm szépen. Először is a statikai oka valóban egy másik vonal, amit szintén vizsgálunk, de itt most több szálon futtatjuk az eseményeket, és nyilván arra is rá akarunk jönni, hogy maga a jogszabály volt hiányos, amiért ez a nagy mennyiségű lúg vagy lúgos víz odakerülhetett a tározóba, vagy a jogszabály megfelelő volt csak nem tartották be az üzemeltetők. Ki hibázott? Nyilván a felelősöket is keressük, nemcsak az okokat. Az, hogy konkrétan a gát miért szakadt ki, az valóban a másik legfontosabb kérdés, hogy volt-e valami olyan dinamikus erőhatás vagy bármi más, amit már nem bírt el ez az anyag, és ettől szakadt ki vagy egészen másra kell gondolnunk, de nyilván ugyanolyan fontos, hogy a környezetvédelmi előírásokat mennyire tartották be.

Aradszki képviselőtársam nagyjából elmondta, eléggé egy vonalon gondolkodtunk, tehát elmondott néhány kérdést abból, amit én szerettem volna feltenni, de akkor visszamennék oda, hogy a polgári jogi szerződés. Elhangzott, hogy polgári jogi szerződésről van szó, és itt a felügyelőségnek nem terjedt ki arra a hatásköre nyilván, mert a feleknek a magán autonómiájába tartozik, hogy egy polgári jogi szerződésbe mit foglalnak bele. Csakhogy itt a polgári jogi szerződésnek az egyik szerződő fele az állam, és az állam mint volt tulajdonos és mint nyilván az állami szerveken keresztül a létesítmény üzemeltetője, előtte is kellett, hogy rendelkezzen információval azzal kapcsolatban, hogy milyen környezetvédelmi előírások voltak a hatóság által erre a létesítményre. Nyilván azt akarom ebből kihozni, hogy a privatizációs szerződésbe nem hasraütésszerűen kerültek valószínűleg bele, hogy ott milyen beruházásokat kell véghezvinni, hanem volt valami előélete ennek. Államtitkár úr említette, hogy volt egy környezetvédelmi felülvizsgálat, ami alapján ki lett adva egy környezethasználati engedély. Ez a legelső, nem hangzott el dátum, de érdekelne, hogy ez a legelső felülvizsgálat mikor történt. *(dr. Kling István: 1998.)* Tehát már a privatizáció után. *(Dr. Kling István: Igen-igen.)* Akkor már nem...

DR. KLING ISTVÁN korábbi igazgató (Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség), környezetvédelemért, illetve vízügyekért felelős helyettes államtitkár: Elnézést, de ha már itt tartunk, gyorsan elmondom, hogy ez a kezdeményezés azért is volt a hatóság részéről, amit az imént elmondtam, hogy függetlenül attól, hogy a felek miben egyeztek meg, legyen rögzítve hatóságilag is. Azért mondom, hogy utána, mert kellett tudni a hatóságnak, hogy mi az, ami lefolytatódott erre a részalépítésre.

KEPLI LAJOS (Jobbik): Akkor tényleg csak a jegyzőkönyv kedvéért a privatizációs szerződés megkötését megelőzően nem volt ilyen jellegű. Nem tudom, az első felülvizsgálatról szóló rendelet mikor lépett hatályba?

DR. KLING ISTVÁN korábbi igazgató (Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség), környezetvédelemért, illetve vízügyekért felelős helyettes államtitkár: 1995. évi LIII. törvénnyel lépett hatályba, és abban volt a felülvizsgálat jogintézménye, de ezt azonnal nem alkalmazta. '96-97-ben lett, de azt meg nem mondom, hogy amikor a privatizáció történt, akkor csináltatott-e az ÁPV Rt., vagy akkor csináltatott-e bármilyen auditot. Én úgy gondolom, hogy csinált, nem vagyok ebben, nem látom.

KEPLI LAJOS (Jobbik): Igen, akkor nyilván a környezetvédelmi hatósági előírások alapján egész biztos, hogy nem készült ez az előírás a privatizációs szerződésben. Tehát akkor nyilván a felülvizsgálatos jogszabály még hatályban sem volt, tehát az alapján nem készülhetett. Jó.

A másik, visszatérek én is a veszélyes, nem veszélyes kérdéskörre. Az elhangzott itt a legutóbbi meghallgatáson, már nem tudom pontosan, melyik meghallgatottunk mondta, illetve benne van magában a dokumentumban is, szakvéleményben, amit a Magyar Tudományos Akadémia és a veszprémi egyetem jegyez, hogy a hulladék vizsgálatához a lezárt kazettákból vették a mintát, ami már nyilván egy szárazabb állapotú, konzisztenciájú iszap, és ez alapján sorolták be nem veszélyes hulladéknak. Közben már továbbléptünk, kiderült, hogy a nem rekultivált kazettákat, a használatban lévő kazettákat technológiai létesítménynek tekintjük.

Itt van egy nagyon fontos és nagyon nehéz kérdés. Ha technológiai létesítmény, akkor nyilván nem hulladékról van szó, hanem egy technológiai anyagról, segédanyagról vagy bármi egyébről, ami azután válik hulladékká, amikor kikerül a technológiából. De valami alapján nekik a hulladékeletkezési éves bevallásukban szerepeltetni kellett egy mennyiséget, hogy éves szinten mennyi vörösiszap. Ilyen szempontból mindegy, hogy nem veszélyes, de hulladék mennyi keletkezik éves szinten. Ezt ők nyilván minden évben bevallották. Én nem láttam még ezeket a bevallásokat, de vajon hogy ha ez ennyire megfoghatatlan, akkor ők mi alapján készítették el ezeket a bejelentéseket. Ha nem tudjuk elhatárolni, hogy meddig technológiai létesítmény és honnantól hulladéklerakó, vagy ez az egész hogy néz ki, akkor az egésznek a szabályozása is nagyon kétséges.

Azonkívül lennie kellett volna, lehet, hogy volt is, egy anyagmérlegnek, ami mint technológiai ülepítőnek, biztos volt anyagmérlege, hogy ilyen és fajlagosan ennyi megy be, ennyi jön ki, akkor abban mennyi vörösiszap, mennyi lúg keletkezik, vagy mennyi van visszaforgatva. Ez megint csak nagyon fontos, mert ha technológiai létesítmény is, ha jól emlékszem, a SEVESO II uniós direktíva azt mondja ki, hogy 500 tonna fölötti veszélyesanyag-tárolásnál vonatkoznak különösebben szigorúbb előírások a létesítményre katasztrófavédelmi és egyéb szempontból. Úgy tudjuk, hogy nem tartozott ennek a rendeletnek a hatálya alá ez a létesítmény, márpedig akkor ezek szerint itt fennállt, hogy ha nem hulladék, akkor technológiai, tehát 500 tonnánál nagyobb mennyiségű veszélyes anyagot tároltak. Az, hogy veszélyes anyag, már senki nem vitatja, mert egy olyan töménységű, 12-13-as pH-jú lúgról van szó, ami súlyos sérüléseket okozott a vele kapcsolatba kerülő embereknél a kiömlés után. Tehát egyrészt ha nem hulladéklerakó, hanem technológiai létesítmény, akkor mi alapján határozták meg az anyagáramokat, miért nem tartozott vajon ennek a direktívának a hatálya alá, bár ez kicsit költői kérdés, mert nem a felügyelőség hatáskörébe tartozik, és mi alapján vallották be az éves hulladékmennyiségüket, egyáltalán akkor az egész anyagmérlegüket mi alapján csinálják.

Azt is hallottuk Illés államtitkár úrtól különböző nyilatkozatokban, hogy már számolják a cégnek a hulladékbírságát. Akkor a hulladékbírságot mi alapján fogják kiszabni, milyen mennyiséggel számolnak? A kiömlött anyagmennyiséggel, ami most vagy hulladék volt vagy nem, de esetleg a kikerülése után lehet, hogy már hulladéknak tekinthető. Nekem az egész rendkívül zavaros is meghatározás szempontból, és jogilag tényleg problémás ezt nekem is

elkülöníteni annak ellenére, hogy évek óta a szakmában vagyok. Környezetmérnökként végeztem, és a jogi egyetemnek is az ötödik évét taposom már, de én mégsem tudtam ezzel idáig dűlőre jutni, és mint hatósági vezető, és mint egy rendkívül nagy szakmai tapasztalattal rendelkező államtitkárnak szeretném ezt a kérdést feltenni, hogy valahol mégis csak határoljuk el, mert a hatóságoknak mégis csak a jogszabályok alapján kell eljárni. Valahol, ha a jog nem is mond rá semmit, akkor a jogalkalmazónak ezt valahogy értelmeznie kell. Megnézem, hogy volt-e még valami itt felírva nekem. Az elérhető legjobb technika. Ugye azt mondja az IPPC-s rendelet az egységes környezethasználati engedélyről, hogy az elérhető legjobb technikát kell alkalmazni. Most akkor itt a száraz technológia vagy az nedves technológia az elérhető legjobb technológia. Hogyha a száraz, akkor az előtte működő nedves technológiával hogyan kaphatta meg az egységes környezethasználati engedélyt? Vagy mind a kettő, két legjobb technika van, vagy hogyan kell ezt értelmezni.

És végül, de nem utolsó sorban a felügyelőség információi szerint túl volt töltve a tározó, vagy nem volt túltöltve? Ez egy nagyon egyszerű kérdés. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Megadom a szót az államtitkár úrnak, és visszaadom az elnöklést az elnök úrnak.

(Az elnöklést Kepli Lajos veszi vissza.)

ELNÖK: Köszönöm.

DR. KLING ISTVÁN korábbi igazgató (Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség), környezetvédelemért, illetve vízügyekért felelős helyettes államtitkár: Az utóbbinál kezdve, akkor nem voltam már a felügyelőségnél, amikor ez az esemény bekövetkezett. De az, hogy túltöltve vagy nem túltöltve, ez is egy nehéz megállapítás, többször mondtam, hogy erre úgyis egyszer visszatérünk, mert a képviselő urak is mondták ezt. A korábbi anyagokat böngészve leírják, hogy milyen technológiát követnek és körülbelül mekkora az a vízmennyiség, amit ott rajta tartanak, hangsúlyozom, ez egy ülepítő vagy retúrvízmennyiség. Itt nézegettem ezeket, és azt tudom mondani, hogy ami oda belekerül, inkább ugrok egyet: a Mélyépterv még az 1990-es évek elején egy tanulmányában megállapítja, hogy a résfal megépítésével megváltoznak a környékbéli vízháztartási viszonyok. Tehát a tározó környezetében lévő vízháztartási viszonyok. És talán egy kicsit elsiklottak fölötté, hogy ez mire utal. És azt gondolom, hogy ez a résfal körüli vagy résfalon belüli területen kialakult új vízháztartási viszonyokat hosszú időn keresztül... 2000-ben történt meg a végleges lezárása, akkor zárták teljesen körbe, 2000-től kezdve az a helyzet állt elő, hogy a résfalon belül képződő összes vizet, ami lefolyik a tározókról, meg ami odaesik a tározók környezetébe, az összes vizet fel kellett emelniük az egyik működő tározóba. Tehát magyarul megint jogszabály, hogyha én ott veszélyes hulladékot tartok, akkor hogyan keverem hozzá a csapadékvizemet. Csak úgy, zárójel bezárva. Ez nyitott felületű, tehát az elmúlt időszakban, július-agusztus-szeptemberben 300 milliméter csapadék hullott a területre. Tehát az 30 centiméter, és plusz még amit én ott megkérdeztem a felügyelői első óráimban, amikor odakerültem, hogy hogyan működik ez, hogy működtetik-e még a kanyerestanyai meg a másik szivattyútelepet, emelik-e, hát folyamatosan emelték fel a résfalon belülről a vizet a tározóba. Akkor, mikor elrendelte a katasztrófavédelmi igazgatóság, hogy vágják át a résfal tetejét, és engedjék ki a terepre, tehát a résfalon belüli területéről engedjék ki a vizet a terepre, ott építették a semlegesítő medencét, először is volt egy kézi semlegesítés, ilyen provizor jelleggel, majd utána kiépült a semlegesítő rendszer, mert ki kellett vezetni. Tehát a vízháztartási viszonyok megváltoztak, és ez a returvíz gyarapodott ezzel az úgynevezett csurgalékvizekkel, csapadékvizekkel, amit felemeltek, és gyarapodott az állandó esővízzel is.

Hogy túl volt-e töltve vagy nem, hát az anyagmérlegek alapján majd valaki ezt meg fogja állapítani. Most itt nem vagyok vizsgálója az ügynek, hogy mennyi ez túltöltve. Nem lehet egyébként, ha a tározó mellé lép az ember, nem lehet megmondani, hogy mekkora víz van a lebegésben lévő iszap fölött. Ezeket így hirtelenjében, aki odamegy ellenőrizni, nem tudja megmondani. Ezeket majd biztos vizsgálni fogják.

A BAT-nál az a válaszom, hogy a legjobb elérhető technika... többször változott a környezetvédelmi törvényben a fogalom meghatározása. Ezt szakavatott kollégáim lehet, hogy kapásból idéznék is, de a legjobb elérhető technika kötött a helyhez is. Ez, a szoktam mondani, környezetvédelmi jog egy versenyjog. Így is hívják, a környezet- és versenyjogi tanszék a Pázmányon. Mert ezt befolyásolja az, hogy mekkorák az externáliái. Mekkora a kiadása egy cégnek, és ugye az a cél, az irányelvben lefektetett cél, hogy a hatóság a céggel együtt közelítsen abban, hogy mindig javítson azon a technikán. Magyarország ezt ilyen szaggatva csinálta, hogy öt évre kiadja az engedélyt, az alatt gondolkodjon. De az öt év előtt is megteheti valaki, hogy megmódosítja, öt év után is működhet ezzel, hogyha ezt alább támasztja, hogy ez itt most neki a legjobb elérhető technika. Tehát én azt mondom, hogy jó, a kérdésben benne volt a válasz is, tehát nyilván lehet egy – ez sem teljesen száraz technológia, amit most működtetnek, ez egyfajta technológia, amit az élet produkált, és az élet munkált ki, hogy hogyan is lehetne ilyen módon működtetni.

Volt a hulladék kérdése. Hulladékbírság. Mivel hogy nem vagyok ott a hatóságnál, én csak következtetek a jogszabályból, nyilván a hulladék az, amitől megválni köteles, vagy megválni szándékozik, de nyilván itt önhibáján kívül megvált ettől a mennyiségtől, és ami kiömlött az hulladék, ami kikerült a környezetbe. Az a tény, hogy kikerült a környezetbe, hulladékká vált. De nem vagyok ennek a területnek szakavatott szakértője ma már egyáltalán.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Még szakértőinknek megadnám a lehetőséget, hogyha szeretnék, tegyék fel röviden a kérdéseiket.

DR. KOZÉKI LÁSZLÓ szakértő: Számomra meglepő az, hogy ez a technológiaváltás, elérhető technológia. A legnagyobb problémám, hogy mi is a vörösiszap. Van ez definiálva? Én úgy gondolom, van definiálva, mert korábbi lexikonokban egyértelműen benne van, hogy mit tartalmaz, többek között 4-8 százalék nátrium-hidroxidot. Innentől kezdve ez veszélyes hulladék. Az, hogy nem veszélyesnek nyilvánítjuk? Számomra döbbenetes, hogy nem tudjuk végrehajtani a jogot, hogy nem tudom, hogy fogalmazott...

DR. KLING ISTVÁN korábbi igazgató (Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség), környezetvédelemért, illetve vízügyekért felelős helyettes államtitkár: Elnézést, megkérdezhetem az úrnak a végzettségét, szakértői besorolását? Mert végül is a Magyar Mérnöki Kamarában felülvizsgálati jogosultsággal rendelkező ... apróbb kérdéseim lennének, hogyha ezt úgy megkaphatnám válaszul?

DR. KOZÉKI LÁSZLÓ szakértő: Jó, fizikus vagyok, természettudományi doktor és környezetvédelmi szakértő. Egyébként a Tungstram főtechnikusaként én gyakoroltam a technológiát, ezért vagyok nagyon-nagyon meglepve.

DR. KLING ISTVÁN korábbi igazgató (Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség), környezetvédelemért, illetve vízügyekért felelős helyettes államtitkár: Mérnöki kamarai felülvizsgálati jogosultsággal rendelkezik-e? (*Dr. Kozéki László: Nem, nem.*) Köszönöm szépen.

DR. KOZÁRI LÁSZLÓ szakértő: Nem is óhajtom felülvizsgálni, én kérdezni szeretnék, hogy hogyan lehet olyan technológiát alkalmazni, amikor a 14-es pH lúgon csónakáznak, és úgy mérik a mélységet. Azt is meg szeretném kérdezni öntől, hogy ön írta elő, hogy le kell szivattyúzni róla a lúgot. Ön írta elő azt is, hogy 44 százalékos nedvességtartalma lehet csak, ez a lapátolható sűrűség. Miért nem ezt csinálták? És ne rólam érdeklődjön, hanem a vörösiszap felől.

DR. KLING ISTVÁN korábbi igazgató (Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség), környezetvédelemért, illetve vízügyekért felelős helyettes államtitkár: Én azt gondolom, hogy olyan szakértővel kell leülnie megbeszélni ezt, aki ennek a területnek szakavatott szakértője. Én egy igazgató voltam, akinek a kollégái előkészítették döntésre ezeket az anyagokat, és bizonyára értettek hozzá. A jogszabályt ismerték, úgyhogy kérem a kollégát, hogy üljön le azokkal a kollégákkal, akikkel ezt meg tudja vitatni. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Én is köszönöm szépen. Köszönöm államtitkár úrnak, hogy itt volt, és amennyiben ideje engedi, kérem, hogy maradjon még a további vendégeink meghallgatásán.

A Kolontár melletti vörösiszap-tározó átszakadásával összefüggésbe hozhatóan, a MAL Zrt.-nél és jogelődjeinél a vörösiszap-tározók létesítésével kapcsolatos korábbi eseményekről tájékoztatás

Következő napirendi pontunk Zsigmond László környezetvédelmi szakmérnök meghallgatása. Zsigmond László, ha jól tudom, akkor az ajkai városi tanácsnál benne volt abban a bizottságban, akik itt a tározó létesítésekor kifejezték álláspontjukat, véleményüket, illetve majd ő pontosabban elmondja, hogy is kerül ő a képbe, és mi volt az ő szerepe, illetve milyen vélemény adtak ők annak idején a vörösiszap-tározásról. Át is adnám a szót.

DR. KLING ISTVÁN korábbi igazgató (Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség), környezetvédelemért, illetve vízügyekért felelős helyettes államtitkár: Elnézést kérek, de tényleg nem udvariatlan akarok lenni, megkérdezted elnök úr, hogy van-e dolgom. Duna-nap van ma, és fél 3-tól egy rendezvény van itt az épületben, úgyhogy nekem ott van elfoglaltságom, és nem tiszteletlenség, hogy nem hallgatom végig a kollegákat, hanem kérem, hogy nézzék ezt el nekem. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Rendben van, akkor majd a jegyzőkönyvből tájékozódhat a továbbiakról. Köszönjük szépen a részvételt.

Zsigmond László tájékoztatója

ZSIGMOND LÁSZLÓ környezetvédelmi szakmérnök: Tisztelettel köszöntöm a hölgyeket és urakat, a bizottság minden tagját. Bemutatkozással kezdtem volna, de a hallottak alapján egy kicsit pontosabban szeretnék magamról egy tájékoztatást adni.

Alapszakmám mezőgazdasági mérnök. 1970-ben kezdtem dolgozni mint mérnök az ajkai városgazdálkodási vállalatnál nyugdíjazásomig. Közben szereztem '84-ben egy környezetvédelmi mérnöki diplomát. 10 éven keresztül voltam hulladékgazdálkodási szakértő. Végeztem munkámhoz kapcsolódóan olyan tevékenységeket is, hogy készítettem kárelhárítási terveket nemveszélyeshulladék-lerakóra, készítettem telephely üzemeltetési működési engedélyt nemveszélyeshulladék-lerakóra, illetve a nemveszélyeshulladék-lerakó, nevezetesen az ajkai hulladéklerakó tervezésében is részt vettem, és itt egy agyagmaggal lezárt hulladéklerakót hoztunk létre, ahova beterveztünk tudatosan egy mélyszivárgót, amivel centiméter pontosan tudtuk tartani a vizeket. Tehát ez úgy működött, hogy az agyagmaggal előtt volt egy mélyszivárgó gyűjtő csövekkel, ami központi aknába bevitte, és innen

szivattyúkkal ki lehetett emelni. Ezt azért mondom, mert úgy gondolom, hogy muszáj volt ilyen szinten bemutatnom magam, illetve el kell magamról azt mondanom, hogy '90-től egy ciklus kivételével a múlt év áprilisáig vagy márciusáig környezetvédelmi bizottsági tag voltam az ajkai önkormányzatnál mint egy civil szervezet képviselője. Addig voltam tag, amíg meg nem szüntették a környezetvédelmi bizottságot.

Rátérnék arra, amiért önök idehívtak. Tulajdonképpen az akkori kort egy kicsit meg kell érteni. Ajka beletartozott a „piszkos 12”-be a '80-as években. Egy hihetetlen feszültség volt a városban, azok az ajkaiak, akik itt vannak, tudják, hogy miről beszélek. Hullott a por az erőmű kéményeiből. A külső részeken, Tósok körül lúgossá kezdtek válni a kutak vizei, mely megjelent a csurgalékvizekben, tócsákban az erősen lúgos víz. Lehetett mérni 14-es pH-t, illetve az akkor készülő tározó közelében volt olyan terület, ahol 1-es pH is mérhető volt vagy 2, idehozta az üveggyár akkor a savait.

Ebben az időszakban kezdték meg a X-es tározónak a tervezését. Ez egy szakhatósági engedélyezési folyamat része volt, és ekkor Ajkának nyilatkozni kellett volna. Az akkori ajkai városi tanács nem küldött ki senkit sem, és erre azért hivatkozok vissza, mert gondolom, mindenki megkapta azt a hosszú anyagot, amit én megküldtem. Ebben szerepel, hogy mi voltunk tulajdonképpen a bizottság, akiknek valamilyen véleményt kellett volna mondani a hivatal helyett.

A bizottság tagjai közül egyedül én voltam, aki nem tanácsstag volt. 5 fős volt a bizottság, úgy tudom, hogy ketten élünk már csak. A bizottság elnökét Lóránd Györgynek hívták, és én tisztelettel mondom a nevét, mert nagyon jól összedolgoztunk ebben a munkában. Volt egy tanár, Ertl János, volt egy egyszerű asszony, ott tanácsstag, Kógerné, illetve voltam én magam.

Annyit még mondani szeretnék, hogy vadásztam, vadászom, és én azt a területet, ahol a gátak épültek, teljesen jól ismertem, szinte minden bokrot, mindent tudtam, hogy hol van. Itt lőttem életem első libáját, és ez nem a zsákmány miatt érdekes, hanem azért, mert itt az északi oldal felső része egy vízaljárásos, mocsaras, tavas terület volt, és ugyanakkor a területen keresztül jött a Torna-patak, és a Torna-patakot körülbelül az északi ponttól a déli pontig számították, középvonalánál jött ki a területről, és ez egy ilyen kavicsos, hordalékos terület volt. Ezen a kis területen a rétiagyag-talajtól kezdve az északi saroknál egy tömött agyagtalajig kavicsos hordalékon keresztül minden megtalálható volt.

Akkor, amikor a bizottságunk megalakult, nem kaptunk olyan alaptérképeket, aminél meg tudtuk volna nézni, hogy milyenek lesznek a magasságok. Aztán szereztünk tájfutó turistatérképeket, és beazonosítottuk azt, hogy az a megadott magasság az a bizonyos 212 balti fölötti az Kolontárnál úgy jön ki, hogy közel 40 méteres gátmagasság is létrejöhet. Nem voltak akkor még pontos térképeink, de itt a 35-40 métert el lehet fogadni, és a későbbi számításainknál mi ezt a 35 métert vettük figyelembe.

Még egy fontos dolog volt, hogy az eredeti tervek 1:2, 1:3 rézsúkkal számoltak, tehát a rezsű 2-es vagy 3-as egység, és 1 egység a magasság, de a timföldgyár meg akarta változtatni, illetve meg is változtatták 1:1-ig a rézsúhajlásszögöket. Ha valaki a helyszínre kimegy, talál olyan területet, ahol 80-85 fokos dőlésszögű rézsúk is vannak. Ez az, amit most a katasztrófavédelemnél földdel oldalról megtámasztottak, szinte függőleges falak voltak.

Mi amikor elkezdünk számolni, és akkor ugyanaz, amit Kling úr mondott, hogy az egyszerű mérnöknek akkor nem volt számítógépe, megnéztük, hogy egy átlag talaj terhelhetősége milyen, és mi jön ki abból, hogy ha különböző magasságú vörösiszap mellett kap egy terhelést. Igazából nekünk az első problémánk már akkor bejött, amikor azt néztük meg, hogy mi történik az 1:1-es rézsúknél a szürkeiszap alatt. És itt kiszámoltuk azt, hogy a változó talaj miatt meg kell mozduljon, el fog mozdulni, el fog menni minden. És amikor azt is elkezdünk számolni, hogy mikor lesz az a pont, hogyha feltöltik az egészet, mert hát azt tudtuk, hogy együtt építik a kettőt, és néztünk egy oldalnyomást, akkor nekünk az jött ki,

hogy itt ez az egész biztos, hogy ki fog billenni, és egy olyan 25 és 35 méter között kaptuk ezt meg. Hozzáteszem, hogy nekünk akkor nem volt számítógépünk, nem voltak olyan programjaink, amiket végig lehetett volna futtatni, papírral és ceruzával számoltunk ki mindent. A timföldgyárnak a hozzáállása egyébként az egész megküldött anyagban végigkövethető. Tulajdonképpen a timföld mindig mindenbe beleegyezett, csak semmit nem tett meg. Erővel keresztül vitte ezt a 216-ot, ami egyébként azt eredményezte a megvalósításnál, amikor az idők folyamán ezt megtették, hogy tulajdonképpen ott rossz viszonyok mellett csinálták, és én nagyon sajnálom, hogy nekünk igazunk lett, és nem tévedtünk.

Én Ékes úrnak is mondtam, hogy nem szívesen vállalom föl azt a szerepet, hogy mi okosak voltunk, mert igazából ez egy csapatmunka volt, együtt dolgoztunk, különböző tudással, de mindannyian megpróbáltuk keresztülvinni.

A mai gondolkodásmódommal azt kell mondjam, hogy nekünk az lett volna a szerepünk, hogy akkor vezessük le azt a feszültséget, ami akkor a városban volt, és tulajdonképpen mi ennek a szerepnek nem tettünk eleget, mert egy olyan valamit láttunk meg, aminél úgy éreztük, hogy mindenképpen fel kell emelni a szavunkat. Az is igaz, hogy mi tudtuk és mondtuk, hogy nem Ajkát fogja előnteni, hanem, ha kiszakad, akkor abba az irányba fog menni. Én mondtam, és itt tovább szeretnék lépni, hogy a későbbiek folyamán is részt vettem a munkában, tehát a környezetvédelmi bizottság tagjaként rálátásom volt, hogy mit tett később a város. '93-ban a Debreceni Egyetemről dr. Daróczi Sándorék vezetésével tanulmányt rendelt meg a környezetvédelmi bizottság a radonhelyzettel, tehát a radioaktív helyzettel kapcsolatban. Ezt azért mondom, mert tudom, hogy a bizottságból milyen szinten foglalkozott ezzel, és szeretném lejelenteni, hogy a www.planetaegyesulet.hu vörösiszap oldalon egy az egyben ezt feltettem. Nyolc példányban készült ez az anyag, nem hiszem, hogy ma valakinek meglenne, de amennyiben önök igénylik, ez letölthető az internetről. A Planéta Egyesület alelnöke vagyok, és egyesületünk elment a közmeghallgatásra, amit a környezetvédelmi hivatal tartott Ajkán, és ott szakmailag véleményeztük. Azt kértük, hogy a vörösiszap-tároló legyen veszélyeshulladék-tároló. Ezt azért mondtuk ki, mert egyébként a vörösiszap a mai napig, hogyha sűrűn is áll, tehát össze van sűrűsödve, 40-60 százalék lúgot tartalmaz. Alapvetően szakmailag hibásnak tartjuk azt a megközelítést, ahogy szakmailag megközelítették úgy a gyár részéről, mint a hivatalos szervek részéről az egészet. Ugyanis, ha én két anyagot összekeverek, az egyik veszélyes anyag, a másik nem, és az így létrejött anyag hordozza a veszélyes hulladék tulajdonságait, azt mindaddig veszélyes hulladéknak nem kell tekintenem, amíg nem gondoskodtam arról, meg megszűnjön annak a veszélyessége. A biztonsági adatlap, aminél egy gyártás folyamán ki kell induljak az anyagnál, az nagyon szépen, mindenre hivatkozva, egyértelműen tisztázza ezt az egész dolgot, amíg az anyag megmarad a folyamatban, és veszélyeztetet, az veszélyes. Szeretném azt mondani, hogy kértük, hogy a meglévő hulladéktárolók, azok a hulladéktárolók, amik ott végig létrejöttek, ezeket valamilyen módon vizsgálják meg, mert hiszen ezek is belül tartalmaznak lúgot, és azokat a veszélyességi folyamatokat, veszélyeztetési folyamatokat, amiket potenciális veszélyeztetésként tárják fel. Igazából lehetne mérni, és mérték valamikor, amikor én a diplomadolgozatomat írtam, a vörösiszap-tározóknak a növénybetelepéseiből, és én ott jártam végig, volt bejárásom, láttam, hogy mit tettek, és én tudom azt, hogy egy alumíniumcsónakkal végigmentek, megmérték azt a szintet egy ilyen tárcsával, amit lenyomtak, és a tárcsa, amikor akadt, felakadt, akkor meg tudták mondani, hogy mi az a folyadék, ami bent tartható, és hogyha meghaladta ezt a szintet, akkor abban a pillanatban a returfolyadékot visszajuttatták a gyárba. Én nem akarok ebbe belemenni, nem vagyok hatósági ember, hogy tudjam, hogy mikor mi. Én egy dolgot tudok, hogy igazából mi nemzetközi egyezményt is sértettünk. A baseli egyezmény kimondja, hogy 11,5 pH fölött a természetben, a környezetben nem helyezhető el semmilyen anyag.

Még egy dolgot tudok, és ezt is a hozzászólásunkban asztalra tettük, hogy igazából a magyar törvények szerint, hogyha én végigpörgetem és végignézem lépésről lépésre, hogy ezt minek kell tekintenem, akkor nem jó a besorolása. Tehát nem nemveszélyes hulladék a vörösiszap, mert az az anyag, ami három szempontot is sért, tehát emberre maró hatású, vagy veszélyes és ezt előírja a hatályos jogszabály, akkor ezt, és én tudom, hogy C besorolásba kell tenni, de ezt veszélyes anyagnak kell tekinteni. És itt van alapvetően egy nagyon furcsa dolog, amit önöknek kellene pontosan megtudni, hogy hogy lehet az, ha le lehet vezetni valamit veszélyes anyagként és veszélyes anyagnak lehet tekinteni, akkor hogyan oldható az meg, hogy a másik oldalon meg azt mondják, hogy nem veszélyes anyag. Ez számomra egyébként azt jelenti, hogy valaki vagy valami csak az égetett, a kiégetett timföld tulajdonságait vizsgálta és vette figyelembe, és nem vette figyelembe azt, hogy ennek van egy vizes fázisa, mert a vizes fázis mar. Hogyha én a szabad nátrium-hidroxidot mondom, ahhoz vizet adok, abból nátronlúg lesz. Nem a kötöttről kell beszélni. És itt ennek a vörösiszapnak a nátrium-hidroxid-tartalma 3-6 gramm között van. Na most legalább 3 alatt kellene lenni ahhoz, hogy ne legyen 11,5 pH.

Kérem, vegyék azt, hogy én elmondtam, amit tudtam, szívesen várom kérdéseiteket, és hogy ha tudok, válaszolok.

Kérdések, észrevételek

ELNÖK: Köszönjük szépen. Én az elején csak egy rövid kérdést szeretnék feltenni. Azt mondta, hogy önök végeztek becslést, modellszámítást arra vonatkozóan, hogy milyen terhelést fog kapni ez a gátfal. Ezt milyen konzisztenciájú vörösiszapra végezték el? Teljesen száraz, szilárd vagy folyadék?

ZSIGMOND LÁSZLÓ környezetvédelmi szakmérnök: Megkérdeztük akkor, hogy mi a köbméter súlya, és a konzisztenciáról meg annyit, hogy a vörösiszapot nem lehet stabil valaminek tekinteni, ugyanis aki pontosan ismeri a vörösiszapot, az tudja, hogy a vörösiszap nyomásra egy kenhető, tehát vizet ad le és nyomásra csúszó anyaggá válik. Nem lehet azt megcsinálni a vörösiszapon, hogy ráküldök egy olyan gépet, ami rámegy, és akkor rezeg, egy traktort vagy valamit, mert abban a pillanatban ez a traktor fogja magát és egyszerűen eltűnik a vörösiszapban.

Tehát ez a kérdés számunkra azért nem így jelentkezett, mert mi tudtuk azt, hogy a vörösiszap ott mindenképpen valamilyen irányba mozog, és akkor, amikor azt mondtuk, megmodelleztük, hogy egy oldalirányú nyomása van a vörösiszapnak, azt azért mertük így kijelenteni, és így számoltunk vele, mert tudtuk azt, hogy egyébként nyomásra a vörösiszapnak van egy oldalirányú mozgása.

ELNÖK: Köszönöm, csak azért kérdeztem, mert most jelen pillanatban nekem az eddigi meghallgatások alapján úgy tűnik, hogy ahogy itt már próbált szakértőnk, Kozéky László is rávilágítani, hogy igazából mindent ugyanabban a vörösiszap-kategóriában tartanak számon. Ha ez egy teljesen száraz, lúgmentesített vagy lúgtalanított majdnem szilárd anyag, akkor is, meg ha gyakorlatilag egy szinte teljesen híg, tömény lúg, akkor is ugyanabba a vörösiszapos, veszélyes hulladékba van besorolva teljesen érthetetlenül. Ezek szerint Ajka város termelőüzemeinek az összes veszélyes hulladékát behordták volna ebbe a tározóba, akkor is ugyanúgy abba a nemveszélyeshulladék-kategóriába tartozna, csak azért, mert van benne vörösiszap? Teljesen érthetetlen, és nem tudjuk innentől kezdve megfogni, hogy mi a vörösiszap.

ZSIGMOND LÁSZLÓ környezetvédelmi szakmérnök: A vörösiszap számomra az, amit a gyár a csövön kinyomott. Egy lúg és az a melléktermék, ami a kiégetett tartalom, tehát x százalék vas, x százalék gallium meg egyéb, de tulajdonképpen magát a vörösiszap-tározót ha történelmileg nézzük, akkor amikor a 80-as évek voltak, a vörösiszap veszélyes anyagnak volt nyilvánítva. Ebben az anyagban is visszatükröződik az, hogy volt egy vita, hogy mi kell legyen a védőtávolság. Mert mi hajtottuk azt, hogy legyen meg az 500 méteres erdősítés, illetve legyen 1 kilométeres védőtávolság, csak akkor beljebb kellett volna menjenek, le kellett volna csökkenjen.

Én úgy gondolom, hogy a tényekből kell kiindulni. Ha a magyar törvény olyan szempontból jó, hogy pontosan kimondja, hogy ártalmas anyagok és képződmények, amelyek belégzésük, lenyelésük vagy bőrön át történő felszívódásuk esetén halált vagy heveny egészségkárosodást okoznak, vagy maró korrózióanyagok, készítmények, melyek az élő szövetekkel érintkezve azok elhullását okozzák. Vagy a környezetre veszélyes anyagok, készítmények, melyek a környezetbe jutva a környezet vagy egyéb elemét azonnal vagy meghatározott idő elteltével károsítják, illetve a környezet állapotát, természeti, ökológiai egyensúlyát, biológiai sokféleségét megváltoztatják, ezek veszélyes anyagok.

Mi az a vörösiszap, ami Ajkából kijön, ha nem ez? Számomra ennyi, és ezt a magyar törvény mondják, a magyar rendeletek mondják, és annak kellett volna kezelni.

Én, amikor dolgoztam és én említettem, hogy a hulladéklerakó munkakörileg hozzám tartozott, nekem munkaköri feladatom volt az, hogy az összes dolgot mérjem föl és készítsem el. Tehát úgy kellett egy pontos felmérést készítenem elfogadásra, ami úgy valós és igaz volt, hogy én ezért feleltem. Nem tudom pontosan, hogy tovább tudtam-e adni. Amikor a kárelhárítási tervet megcsináltam erről, hogy ha ott nálunk valami lett volna, úgy gondolom, hogy akkor azért én felelős lettem volna. De ezt én továbbküldtem, ezt a kárelhárítási tervet elfogadták.

Akkor, amikor a tervet készítettük, és én benne voltam a hulladéklerakónak munkakörileg, tehát nem az, hogy én voltam a tervezője, hanem a kapcsolattartója és a cég részéről. Amikor beépítettük azt, és '98-ban még nem volt előírás, hogy legyen egy mélyszivárgó, de az műszakilag úgy volt jó. Tehát én úgy gondolom, hogy mindenféleképpen vannak szakmai felelőségek, és én azt nem tudom megmondani, hogy pontosan ebben az esetben kinek milyen felelősége van, én csak azt tudom, hogy ez szakmailag egy nonszensz, ez valami hihetetlen hiba.

Én amikor végeztem, ha valaki két anyagot így összekevert volna és nem azt mondta volna, hogy veszélyes anyag, akkor úgy kirúgtak volna. Alapvető olyan feladat, amit másképp nem lehet csinálni. Számomra.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Csak a jegyzőkönyv kedvéért jegyezném meg, hogy az almásfüzitői vörösiszap-tározó kazettában, amit hamarosan a bizottság meg fog látogatni és meg fog szemlélni, ennek a hatósági dokumentumaiban a mai napig egyértelműen veszélyes hulladékként van a vörösiszap besorolva. Tehát Almásfüzitőn veszélyes, Ajkán nem veszélyes hulladék. Ezt majd hangosan egy helyszíni szemlén is tisztázni fogjuk. *(Jelzésre:)* Ékes József képviselő úr.

ÉKES JÓZSEF (Fidesz): Köszönöm, elnök úr, a szót. Én Zsigmond Lászlótól azt szeretném megkérdezni, említette magát a bizottságot, azért hívták létre annak idején, hogy próbálja a lakosságot pozitív irányba meggyőzni és alátámasztani azokat az érveket, amelyeket megkívánt az akkori hatóság, vagyis nem hatóság, hanem a tanácsi rendszer, hogy el lehessen adni a gátépítés kérdését. Ezzel a szakmai kemény kiállással tulajdonképpen az akkori tanácsi rendszernek és az engedélyezőknek kiváltották a haragját, mert ki lett váltva a haragja. Ebből adódóan a bizottság több tagja nem azt mondom, hogy nemkívánatos személy

lett, de voltak olyan megnyilvánulások. Ennek ellenére a Lehoczky-féle tanulmány - a bizottság '82, '83, '84, '85 környékén működött, ha jól tudom, (Zsigmond László: '81-től '87-ig.) '87-ig - merre leírni azt, hogy a bizottság ellenkezett az akkori akarattal, és hogyan próbálták meg Ajka lakosságát meggyőzni annak érdekében különböző beruházásokkal, hogy adott esetben Ajka is szimpatizáljon magával az építéssel. De a Lehoczky-féle anyagban is egyértelműen le vannak írva azok a technológiai hibák, amelyeket a bizottság már '85-86-ban is tulajdonképpen a tanács vezetésének a tudomására hozott, hogyha ez így fog történni, akkor ez be fog következni. Hogy látta, hogy érezte akkor, és milyen retorziót próbáltak meg önökkel szemben alkalmazni azért, mert akkor kökeményen ki merték mondani szakmailag alátámasztva, hogy miért helytelen az ilyen történő megvalósítása ennek a tározónak.

ZSIGMOND LÁSZLÓ környezetvédelmi szakmérnök: Hát Ékes úrnak annyit tudok erre mondani, hogy a magam részéről úgy érzem, hogy volt az, hogy itt tartottak, aztán megfordult a kenyér, és kiestünk vagy kiestem. Hogy a többiek hogy élték meg, azt nem tudom, de biztos, hogy az akkori időben sokkal jobb lett volna nekünk azt mondani, hogy elfogadjuk. És tulajdonképpen, amit Ékes úr mondott, hogy a timföldgyár által felajánlott pénz és a megvalósult lehetőségeknek lettünk az ellenfelei, és nekünk is igazából a végkonklúzió az volt, hogy meg kell tudni alkudni, és hogy időben el kell tudni fogadni, illetve azt mondták, hogy nincsen semmi olyan bizonyítékunk, ami abszolút módon bizonyítja az igazságunkat, illetve egy ilyen nagyon vékony lábón álló valamit hoztunk össze, és keresztül léptek rajtunk.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Kovács Tibor képviselő úr!

KOVÁCS TIBOR (MSZP): Én azt szeretném kérdezni, hogy veszélyes anyag, nem veszélyes anyag kategória, ugye beszéltünk arról, hogy Almásfüzitőn is hasonló vagy ugyanilyen jellegű tároló van. Ott veszélyes anyagnak van minősítve, itt nem volt veszélyes anyagnak minősítve. Mennyiben különbözött – és nem tudom, erre ki tud válaszolni – az ott alkalmazott technológia és a gátrendszer? Vagy ugyanaz volt? Csak akkor nem tudom, hogy ebből a szempontból milyen jelentősége van annak, hogy most akkor veszélyesnek vagy nem veszélyesnek volt minősítve ez a termék, mert hiszen mind a kettőn hasonló tároló létesült. Hasonló technikai körülményekkel és feltételekkel. A második kérdésem a szakértő úrhoz szólna, hogy ez egy mérnöki munka volt nyilvánvalóan, amikor modellezték azt, hogy mi fog történni mondjuk a tároló gátjával. Nyilván a mai korban már, amikor számítógépekkel lehet ilyen modelleket csinálni, akkor lehet úgy mondó dinamikusan modellt csinálni, és olyan számításokat is elvégezni, hogyha az a feltételezés vagy teória, amit felállítottak a gát állékonyságával kapcsolatban, az igaz, akkor mikor fog bekövetkezni az a tragédia, az a gátcsúszás, ami végül is bekövetkezett. Hát ma akkor ezek szerint majd 20-25 év után következett be az, amit önök akkor valószínűsítettek. Csak hát azok, akik más véleményen voltak, azok úgy mondó 25 éven keresztül gondolhatták azt, hogy ez a teória, amit önök feltételeztek, mégsem igaz, vagy nem tudjuk még mind a mai napig, hogy tulajdonképpen az a teória igaz, vagy bekövetkezett-e olyan geológiai, meteorológiai, akár milyen jellegű körülmény, ami előre nem látható módon befolyásolta a gátak az állékonyságát.

Tehát tudom, hogy erre a kérdésre nehéz válaszolni, mert nem mondhatták meg, vagy nem számíthatták ki, hogyha igaz a feltételezésük, hogy ekkor, meg akkor fog bekövetkezni a gát megcsúszása, de mégis csak ezt kellene tudni mondani ezzel kapcsolatban, hogyha volt ilyen teória, akkor annak azt is igazolnia kellett volna, hogy meddig lesz stabil a gát. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Parancsoljon!

ZSIGMOND LÁSZLÓ környezetvédelmi szakmérnök: Hát egyet szeretnék mondani: nekem valóban volt szakértői engedélyem tíz évig, de nem ezen a területen, nem a vörösiszappal, hanem a települési hulladékgazdálkodással kapcsolatban vannak munkaköri tapasztalataim. Almásfüzitőn én nem jártam, nem ismerem Almásfüzitőt. A második kérdésre pedig azt tudom mondani, hogy én is említettem, hogy nekünk akkor nem voltak számítógépeink. Nem voltak olyan lehetőségeink, hogy elvégezzünk egy talajfúrást, mert hogyha én szakmailag meg akarom a kérdést fogni, és a valóságot akarom megnézni, akkor oda kell menni, ki kell választani valamilyen rendszer szerint a próbafúrások helyét, meg kell nézni azt, hogy ott a talaj mit tud, milyen, és akkor utána le lehet pörgetni, ma már vannak ilyen vizsgálatok, és meg kell nézni. Mi, amikor ott voltunk, mi csak típusalajoknak vehettük bizonyos terhelhetőségét igénybe. Én lennék a legboldogabb, hogyha valaki ma végigfuttatná ezeket a számításokat, és esetlegesen tényleg kijönne az, hogy vagy igazunk volt, vagy nem. Ez egy akkor történt dolog, és azért hadd mondjam el, hogy abban a Veszprém megyében, ahol a párt első titkárát Papp Jánosnak hívták, és előtte ellenem vizsgálat volt egy teljesen más dolog miatt, azért, mert pusztultak a fák, és nekem az munkaköri kötelességem volt, és megnéztük, és a botanikai közleményekben megjelent egy cikkem, hogy a fában húsz olyan anyag van felhalmozódva, ami gyaníthatóan terratogén, mutagén vagy karcinogén, és ezért engem nagyon elkaptak. Ugyanez a Papp János akkor még hatalmon volt, és emiatt az anyag miatt, amikor azt mondtuk, hogy nem, akkor közel háromnegyed évet állt az egész engedélyezési eljárás, mert az akkori megyei építési osztály is utánunk számolt, mások is megnézték dolgokat, és tulajdonképpen ezt nem lehetett keresztül vinni.

De annyi eredményünk egyébként volt, hogy közel egy fél évig vagy háromnegyed évig állt az engedélyezés, de a végén mégis engedélyezték. Értsék meg ezt, mondtam, hogy én nem azért jöttem ide, hogy azt mondjam, hogy én milyen okos vagyok vagy mi milyen okos emberek voltunk, én mondtam, hogy nagyon sajnálom, hogy ez bekövetkezett. És akkor, amikor Kolontáron a legnagyobb unokámmal, aki itt van ebben az épületben, 13 éves, kint dolgoztunk Kolontáron, mert segítettünk a kolontáriaknak fizikai munkával, valami hihetetlen dolog, amit ott lehetett látni, azt sem a tévé, sem a film, sem a rádió nem tudta visszaadni, az valami óriási szerencsétlenség volt, egy olyan dologgal találkoztam, amit egyszerűen nem tudok feldolgozni még a mai napig sem. És nemcsak az, hogy ott látni lehetett, hanem a lúgot lehetett érezni. Lovakat hoztunk el, ott van egy lovas tanya, és az egész lovas udvarból kiköltöztettünk mindent, és az úton nem lehetett áthozni a lovakat, mert lerohadt volna a patájuk. És tudja, hogy milyen érzés volt nekem, aki tudtam? Most tényleg egy nagyon személyes dolgot, személyeskedést hadd mondjak el, hogy akkor, amikor mi ott voltunk, akkor mi találkoztunk a katasztrófavédelem nemzetközi főosztályvezetőjével, és az uniós összekötő tiszttel. Mindketten nézték azt, hogy mi ez, és mondta Nyikos úr, hogy borzalom. Mondtam neki, hogy uram, én meg azt is el tudom önnek mondani, hogy tulajdonképpen mi történt, de ott előtte való nap az emberek nagy része nem tudta azt, hogy a lúg az mar. Nem tudta azt, hogy ne nyúljon bele. Ez valami hihetetlen dolog. És az, hogy ott olyan dolgokat lehetett látni, érezni, ami fölött nagyon nehezen tud elmenni az ember. És elnézést, hogy ennyiben mondtam személyes dolgot, de igazából egyik kérdésére se tudok jobb választ adni.

ELNÖK: Köszönjük szépen Zsigmond úrnak, hogy eljött, és neki is azt tudom mondani, amit Kling államtitkár úrnak is, hogy amennyiben teheti, maradjon még a bizottság hátralévő részére, ha nem, akkor pedig köszönjük szépen a részvételét.

ZSIGMOND LÁSZLÓ környezetvédelmi szakmérnök: Megköszönöm, hogy itt lehettem és meghallgattak, és megpróbálom az unokáimat megkeresni.

A Kolontár melletti vörösiszap-tározó átszakadásával összefüggésbe hozhatóan, az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség keretében működő Hulladékminősítő Bizottság tevékenységéről tájékoztatás (a tárolt és kiömlött anyagra vonatkozó általános minősítések vonatkozásában)

ELNÖK: Köszönjük szépen a részvételt, és akkor át kell térnünk a következő napirendi pontra. Következik dr. Varga Pál nyugalmazott főosztályvezető, az Országos Hulladékminősítő Bizottság korábbi vezetője. Amikor Hecsei Pál megbízott főigazgató urat meghallgattuk legutóbb, akkor került szóba, hogy van ez az Országos Hulladékminősítő Bizottság, aki valamilyen szinten foglalkozott ezzel a témával, és a vörösiszap minősítésével. Hogy pontosan hogyan, és milyen formában kerültek kapcsolatba, azt el fogja nekünk mondani Varga úr, úgyhogy én át is adnám neki a szót.

Dr. Varga Pál bemutatkozó tájékoztatója

DR. VARGA PÁL nyugalmazott főosztályvezető, az Országos Hulladékminősítő Bizottság korábbi vezetője: Köszönöm szépen, elnök úr. Jó napot kívánok mindenkinek, tisztelt képviselő urak.

Mindenekelőtt örömmel jöttem. Örömmel mondom el, hogy a bizottság nevében – mindjárt felsorolom a bizottság tagjait – teszünk eleget mindazoknak a kérdéseknek, amelyek itt joggal felvetődnek. Hallgatom itt ezeket a kérdéseket, és megígérem most önöknek, hogy személy szerint is meg a bizottság eddigi tapasztalatai alapján is igyekszem válaszokat adni. Amire tudok, egyértelmű válaszokat, hogy önök olyan döntéseket hozzanak, ami legális, a tények tekintetében egy gyakorlott, ebben a témában jártas embertől, szakértőtől és egy bizottságtól származnak.

Mindenekelőtt még egyszer mondanám, hogy ez egy bizottság, egy hulladékminősítő bizottság. A bizottság tagjai többségében külsők, hogy úgy mondjam. Csak egy néhány nevet szeretnék felsorolni. Műszaki egyetem részéről Fekete Jenő professzor úr, aki analitikai témában képvisel és főleg szakértett mindig is ebben a témában. Bajnóczy Gábor professzor úr szerves kémiai, technológiai témákban képviselt és mindig véleményeket adott. Mihály Pál professzor úr főleg biotechnológiai témákban képviselt. Toxikológusunk Draskovics Mária, az Országos Közegészségügyi Intézet Toxikológiai Osztályának vezetője volt, és nem akarom felsorolni, és nem biztos, hogy meg fognak megsértődni, hogy kihagytam, de voltak még másik egyetemről is, és egyébként is a bizottságnak lehetősége volt mindig meghívni érintett, elismert szakértőt.

A bizottságot a mindenkori miniszter nevezi, nevezte ki, neveztek ki bennünket, nekem még megvan a kinevezési okiratom, visszavonásig érvényes. Ez mindenkire így vonatkozik, kormányrendelet tartalmazza mindezt, a kormányrendelet a 98/2001-es kormányrendelet, e szerint működünk, utoljára ültünk, üléseztünk október végén.

A bizottságnak ma nincs, hogy úgy mondjam, hivatalból tagja, nem is kötelező, hogy az legyen, a bizottság működése tekintetében röviden és összefoglalóan azt mondhatom, hogy ez egy szakértői bizottság. Különböző jellegű témákban foglal állást, és kérelemre indul mindig. Ezen szakértés alapján az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi Főfelügyelőségnek mint országos hatóságnak ad egy szakvéleményt, és a hatóság hoz erről egy hatósági döntést. Ez a menete. Mindig kérelemre indul a bizottsági ülés. Nem ülünk csak úgy össze, mert érdekes a téma.

Magamról is egy picit hadd mutakozzam be. Nem tudom, hány éve, de több mint 40 éve dolgozom a környezetvédelemben. Még mindig, most már nyugdíjasként, de ma is szakértő vagyok magáncégnél, saját cégemnél. Többek között megvan természetesen a hulladékkal kapcsolatos szakértői engedélyem, de van a vízzel, levegővel, környezetvédelemmel, nem akarom mondani.

Kezdetben huszonvalahány évet dolgoztam a területi vízügyi hatóságnál, a fővárosi, pest megyeinél, ha úgy tetszik, közép-duna-völgyinél. Amikor megalakult a főfelügyelőség, ez az országos környezetvédelmi jellegű szervezet, akkor kerültem át ide. Gyakorlatilag rövid időn belül főosztályvezető voltam december 31-ig. Mint főosztályvezető a szakmai ügyek tartoztak hozzám. Én magam vegyészmérnök vagyok, nyilvánvalóan nem jogi kérdések, de mindig is jogászokkal együtt dolgoztunk, tehát döntéseinket egyaránt szakmai és jogi kérdések vizsgálatával hoztuk meg.

Én még azt szeretném elmondani magamról, hogy az Európai Unióba csatlakozástól kezdve, sőt azt megelőzően is 12 évig képviseltem a környezetvédelmi hatóságot, úgynevezett INTER, tehát a környezetvédelmi hatóságoknak a szövetsége az Európai Unió mellett, nemzeti képviselője voltam december 31-éig. Ilyen értelemben hogy úgy mondjam, európai uniós környezetvédelmi témákban is egy picit más szemszögből látom, hallom a helyzeteket.

Ennyit rövid bemutatkozásképpen, és én azt javallanám, ha szabadna és nem visszaélve az önök bizalmával, hogy egy kis rövid ismertetőt hadd tarthassak a bizottság tevékenységéről, működéséről, és ezek után várnám az önök kérdéseit. Nem tudom, egyetértenek-e ezzel a javaslattal?

ELNÖK: Köszönöm szépen a bemutatkozást, én azt javasolnám, tekintettel az idő előrehaladott voltára is, hogy próbáljunk a bizottság tárgykörébe tartozó feladatokra koncentrálni, tehát a hulladékminősítő bizottság feladatköréből is inkább a vörösiszapoz kapcsolódó vagy ahhoz kapcsolható területeket legyen szíves, és akkor utána a bizottság tagjai célirányos kérdésekkel tudják majd ezt finomítani.

DR. VARGA PÁL nyugalmazott főosztályvezető, az Országos Hulladékminősítő Bizottság korábbi vezetője: Elnök úr, könnyű dolgom lesz, ugyanis a bizottság nem tárgyalta sohasem, sem most, sem korábban a vörösiszapot.

Nem foglalkoztunk vele. Még egyszer mondanám, kérelemre indul, ilyen kérelem nem érkezett a bizottsághoz. Természetesen véleményünk van, természetesen más kérelmet megtárgyaltunk ebben az időszakban. Én magam akkor itthon sem voltam, kinn voltam éppen Washingtonban, de természetesen az októberi üléskor az akkori más témát tárgyaltuk, és szünetben persze mindenki erről beszélt – ismerjük egymást -, tehát nem tárgyaltuk, és a bizottságnak a vörösiszappal kapcsolatban semmiféle minősítése nem volt.

Bizottsági kérdések, vélemények

ELNÖK: Köszönöm szépen a beszámolót. *(Jelzésre:)* Györffy képviselő úr kért szót.

GYÖRFFY BALÁZS (Fidesz): Köszönöm szépen. Nem tárgyalták, de azt gondolom, elég jól ismerik nyilván magát az anyagot. Akkor én hadd tegyem fel laikusként azt a kérdést, hogy, most nyilván a bizottság nem tudom máshogy megszólítani, ön szerint a vörösiszap veszélyes anyag. Hulladéknak nem mondom, mert már én is teljes káoszban vagyok, hogy most ami ott van, az hulladék, nem hulladék, anyag talán, abban maradhatunk. Hogy ez veszélyes anyag-e, és most nem arra vagyok kíváncsi, hogy a jogszabály mit mond, mert azt tudjuk, hogy azt mondja, hogy nem az, de szakmai oldalról, ha mondjuk önök elé kerülne egy ilyen kérdés, hogy ez vajon veszélyes anyag avagy nem, akkor ön szakmai oldalról mit mondana erre?

DR. VARGA PÁL nyugalmazott főosztályvezető, az Országos Hulladékminősítő Bizottság korábbi vezetője: Hát nem is tudom, hogy hogyan kezdjem. Ha hozzánk került ez az anyag, a bizottsághoz, ha hozzánk került volna, azt mondom, nem vizsgáltuk volna, és akkor mindjárt válasz is a kérdésére. Mert ez nem hulladék. Ebben a stádiumban ez nem hulladék.

Hogy veszélyes? Most akkor arra válaszolnék. Hogyha hulladék lenne, és mindjárt, ha nem haragszik, kitérek arra is, hogy mitől, miért gondolom azt, hogy nem hulladék. De azért gyorsan megelőzőm, hogyha igen, ha ez hulladék lenne, akkor viszont tárgyalnánk mint veszélyes hulladékot, tehát tárgyalnánk ezt a helyzetet, és akkor nagyon egyszerűen válaszolok a kérdésére, hogy ne legyen kétség, mindannyiunk egyértelmű véleménye az, hogy ez egy veszélyes hulladék.

Most egy picit hadd mondjak többet. A veszélyesség mint olyan, az az anyagnak, és akkor teljesen mindegy, hogy melyik stádiumában nézem az anyagot, hogy ez most egy nyersanyag, egy termék, egy melléktermék vagy hulladék, hogy ebből majd valamit előállítok, mindegy, milyen stádiumban van, az anyagnak egy sajátos tulajdonsága. Ez a tulajdonság szerkezetfüggő, bocsánat, vegyészmérnök vagyok, elnézést kérek még egyszer, ez egy adott kémiai szerkezet. *(Kovács Tibor: Van itt még vegyészmérnök, mondja csak nyugodtan, értjük.)* Akkor talán nem fogom untatni önt vagy önöket, akkor ez egy szerkezet. Tehát egy anyaggal függ össze, ez az anyag a nátrium-hidroxid, ezt kimondták itt többször és így tovább, ebben sok újdonság nincs, mindenki tudja vagy sem, de a nátrium-hidroxid mar. Ami mar, az mérgező, toxikus és így tovább, ez egy veszélyes tulajdonság. Mind a magyar, mind az európai uniós szabály felsorolja melyek a veszélyes tulajdonságok, 12 van, ez benne van. Az az anyag, amelyik a veszélyes tulajdonságot mutatja, bocsánat, ezt majd egy picit talán ragozom, hogy mit értünk azon, hogy mutatja, az mindig veszélyes. Mi az, hogy mutatja? Ha kifejti a veszélyes hatást. Bocsánat, hogy visszamegyek, Paracelsushoz megyek vissza, XVI. század. Ő azt mondta, hogy dózis kérdése az, hogy mi hat, és mi se. Hát itt is gyakorlatilag erről van szó. Hogy milyen koncentrációban, mennyiségben van jelen egy anyag, ettől függ az, hogy vajon ki fogja-e fejteni azt a tulajdonságát, ami ebben az esetben mondjuk maró tulajdonság. Ebben az esetben ezt természetesen kifejti! Hát itt egy néhány százalékos, ne is pH-ról beszéljünk, már bocsánat, mert itt a pH-ról azt mondta Fekete Jenő professzor úr, aki arról beszél, persze ez egy szakmai kör ugye, annak vissza kell vonni a diplomáját, mert a híg oldatban van pH. Ez nem híg oldat, ez tömény. Tehát ez egy lényegesebben töményebb oldat. Persze, persze 11-14-nél többet nem is tudunk mérni, pedig van, csak nem tudnánk mérni sem, mert ugye nem erre találták ezt ki. Tehát ez igenis a lúg miatt egy veszélyes anyag. És be is van sorolva, megvan az elszámolás. Nem akarok természetesen semmiféle részletekbe belemenni, nagyon egyértelmű, ki is fejti ezt a hatást. Ugye ezt annak idején mindig úgy teszteltük, mintákat kellett venni, ezt írja elő a kormányrendelet, jellemző mintákat kell venni, vizsgálatokat kell végezni, akkreditált laboratóriumnak kell vizsgálni, és toxikológiai tesztek ebben az esetben megköveteltünk. A toxikológiai tesztek tesztállatokra vonatkoznak, hogy vajon megdöglik-e a hal, és így tovább. Na most, ezt most itt nem kellett tesztelni ugye, ezt a tesztelést az élet megtette. Tehát ebben az értelemben egyértelműen azt mondjuk, hogy toxikus.

ELNÖK: Egy olyan kérdésem lenne nekem, ja bocsánat, megadom a szót Aradszki képviselő úrnak.

DR. ARADSZKI ANDRÁS (KDNP): Köszönöm szépen. Lehet, hogy nem tud, vagy nem akar válaszolni rá, de közben itt nézegettem a számítógémem, nem azért, hogy szórakozzak, hanem ugye egy fontos kérdés az egész ügygel kapcsolatban, hogy ez az anyag, amit nátrium-hidroxidnak hívunk, mi a minősítése, a katasztrófavédelmi törvénnyel összefüggésben is van egy kormányrendelet, aminek az a címe, hogy veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről. Ennek a hatásköri szabálya azt monda ki, hogy az 1-es mellékletben meghatározott anyagok, amelyek meghatározott mennyiségben vannak egy adott területen, akkor az az üzem egy veszélyes anyaggal foglalkozó üzem, amelynek különböző katasztrófavédelmi követelményeket kell teljesíteni. És ebben a

mellékletben van egy pár anyag felsorolva, képletszerűen, de a második táblázat sokkal általánosabban fogalmaz. És ebben kérném a segítségét, mert ezt nem találtam hirtelen. Azt mondja: „környezetre veszélyes anyagok és készítmények R-mondatokkal kiegészítve, R50: „nagyon mérgező a vízi szervezetekre, és a vízi környezetben hosszan tartó károkozást okozhat”. Ha ezt nem vegyészként, hanem ténylegesen a szavak alapjelentését értelmezzük, akkor azt kell mondanunk, a nátrium-hidroxid ennek a szóbeli leírásnak megfelel. Hogy tud-e arra nekem választ adni, hogy ezek az R-mondatok mit jelenthetnek a szövegösszefüggésben. Letörhetik-e ezt az általam felvázolt megközelítést?

ELNÖK: Kovács képviselő úr azt mondta, hogy mielőtt válaszolna, még ő is szeretne mondani valamit.

KOVÁCS TIBOR (MSZP): Igen, mert kapcsolódna ahhoz, amit elkezdett mondani. Elkezdett egy gondolatot. Azt mondta, hogy ha ez az anyag hulladék lenne, akkor veszélyes hulladék lenne. És akkor azt sejtette, hogy tulajdonképpen itt nem egy hulladékról van szó, hanem. És akkor itt ezt a gondolatsort nem folytatta. Kíváncsi vagyok rá, hogy hogyan folytatódik ez a gondolatsor.

ELNÖK: Megadom a válasz lehetőségét.

DR. VARGA PÁL nyugalmazott főosztályvezető, az Országos Hulladékminősítő Bizottság korábbi vezetője: Köszönöm szépen a képviselő úrnak, hogy visszaadják a lehetőséget. Én csak nem akarok az önök idejével visszaélni. Természetesen szeretnék erre is válaszolni. Nem tudom, melyikkel kezdjem... kezdjem talán, mert ez logikailag egyszerűbb lenne, mert itt hagytam abba. Ebben a stádiumban – kezdjük talán ott, hogy – az egységes környezethasználati engedélyezési eljárást követve, elhangzott már, ebben az esetben az úgynevezett IPPC egységes környezethasználati eljárásban az egész technológiát és a technikát és így tovább, kell minősíteni és engedélyezni, beleértve a kibocsátásokat, ebben az esetben a hulladék is az, a vizet is, a levegőt is, és így tovább, és beleértve, kicsit visszatérve a katasztrófavédelmi problémákra, beleértve az esetleges veszélyhelyzeteket, ezeknek a kezelését is, tehát ez egy ilyen integrált jellegű eljárás. Ebben az esetben az egész folyamatban a vörösiszapnak ez a része tulajdonképpen még nem hulladék. Mert itt elhangzott az államtitkár úr szájából is, hogy hulladék az, amit a birtokosa már... nem akarom őt idézni, mert biztos rosszul fogom idézni, de már nincs rá szüksége. Ebben az esetben szüksége van rá, hát elő volt írva, hogy a nátrium-hidroxidot le kell fölözni, vissza kell vinni, és egyébként is érdeke volt. Érdeke, mert a nátrium-hidroxid drága anyag. Újra fel tudja használni, mindenhol ezt csinálták, a cianiddal is ezt csinálták, és így tovább. Az más dolog, hogy ő nem tette. De hát ebben az esetben ez még nem hulladék.

Minek nevezhetnénk? Magyar definíció ilyen még nem nagyon van, de majd lesz, mert az új hulladék keretirányelv már tartalmazza, melléktermék lesz. Erre is lehet egyfajta környezeti minősítés és kell is ebben a folyamatban. Ha viszont már visszavitték, és már a – hogy úgy mondjam – birtokosnak nem lesz rá szüksége, érdeke, vagy a hatóság megengedi, ebben az esetben már felhagyja. Ha felhagyja, akkor ez már hulladék. Majd lesz hulladék, és ez van tulajdonképpen egy korábbi, ott már felhagyott kazettákban, vagy ami Almásfüzitőn, Mosonmagyaróváron, azt is vörösiszapnak nevezzük, de micsoda különbség! Ha már én környezetvédelmi szempontból meg szeretném ítélni, könyörgöm, az egyiket elviseljük, a másiktól inkább elmenekülnénk. Tehát abban az esetben, hogyha már ebből a nátrium-hidroxidot visszavitték, felhasználták, **ebben az esetben ez már egy hulladékká vált, és** még valami lesz, ugye nyilvánvalóan a nátrium-hidroxid kevesebb lesz benne, de a levegőből széndioxidot vesz fel, ez nátrium-karbonát lesz, és egészen más a hatása. Persze ez vizet kap ugye,

nem akarom azt mondani, hogy majd akkor ez egy kiváló dolog lesz, akár Almásfüzitőn, akár Mosonmagyaróváron van, mert azért a nátrium... Na most, nem akarom ragozni, hogy nátrium-hidroxid lesz a nátrium-karbonátból. Ez lehet veszélyes újra, de mégis azt mondom, ebben a stádiumban ez hulladék már, az előző stádiumban, ami kiömlött, még nem az. Ez az én véleményem, kicsit ezt átragoztuk, de természetesen fontos volt átbeszélni. Visszatérve a katasztrófához, az R-mondatokra. Az R az a risk, a SEVESO direktíva és egyébként a veszélyes anyagok kapcsán vettük ezeket át és az egységesen erre vonatkozik. Az 50-est én nem tudom, én a saját koromat is számolom, lehet, hogy tévedni fogok, de az 50-es a maró tulajdonság, de vannak még 52-es, 48-as, a környezetre veszélyes, környezetre kockázatot jelentő anyagok. Igenis a nátrium-hidroxid az, akár ez vagy akármi is lehetne még, de a nátrium-hidroxidnak van külön R-száma, amit ott hagytak a számítógépen, abban benne van, de én ezt megint el fogom téveszteni, ha meg kéne mondanom. Tehát a nátrium-hidroxidra is van egy. Bármilyen anyag, ami a környezetre veszélyes, annak van egy általános száma is, amikor nem ismerjük, hogy mi az, de attól még lehet a környezetre veszélyes. Igen, ezek az R-számok ezt jelentik.

A SEVESO direktíva, ahogy elnök úr is említette, a SEVESO II ezekre a tevékenységekre vonatkozik, amelyek a környezetre kockázatot jelentenek, és ezek a meghatározott limit feletti mennyiségek megvannak, rendelkezésre állnak. Miért nem került bele? Azért, mert van a SEVESO direktívában egy olyan, és amit mi átvettünk a magyar jogszabályba – nem vagyok szakértője, de elolvastam meg tudom, le is van írva -, van egy olyan, hogy kivéve, ha hulladéktárolók esetén. A probléma itt van, ha ez hulladék, akkor ez kivétel. De a következőben már nem az. Bocsánat, nem adtam választ. Mi maradt ki?

ELNÖK: *(Jelzésre:)* Jávor Benedek, de mielőtt megadnám a szót... Na jó, majd utána felteszem. Parancsoljon!

JÁVOR BENEDEK (LMP): Köszönöm a szót. Azt hiszem, itt az utolsó mondatban elhangzott, amit én akartam mondani, hogy gyakorlatilag itt az a játék zajlik, hogy ha a technológiai eljárásra vonatkozó szabályozást kéne alkalmazni, akkor hulladéknak tekintjük, hogy ha a hulladékra vonatkozó szabályozást kéne alkalmazni, akkor meg technológiai folyadéknak tekintjük, és így gyakorlatilag kimondták ezt az egészet, hogy egy szabályozatlan területen zajlott ez a tevékenység.

Ha nem lehet elválasztani egymástól a technológiai folyadékot meg a hulladékot, akkor egy egészen elképesztő szabadsága van itt a környezethasználónak arra, hogy hogy értelmezi a jogszabályokat.

Viszont amit kérdezni szerettem volna. Azt mondta, hogy nem került a hulladékminősítő bizottság elé ez a kérdés, jöllehet az a kérdés felmerült, hogy tulajdonképpen ez itt egy önbesorolás alapján végigment a hatósági rendszeren, hogy minek tekinthető ez anyag, veszélyes hulladéknak tekinthető-e, járt-e a területileg illetékes hatóságnál és járt-e az illetékes főfelügyelőségénél is. A hulladékminősítő bizottság jogszabályok szerint milyen esetekben, milyen körülmények fennállása esetén köteles vagy van lehetősége az ilyen típusú hulladékminősítést elvégezni?

ELNÖK: Köszönöm. Bocsánat, de annyira idekapcsolódik az én kérdésem, akkor most már én is feltenném. Tudniillik, nem tudom, hogy ismeri-e azt a szakvéleményt, ami alapján ez nem veszélyes hulladéknak lett besorolva, amit a tudományos akadémia és a veszprémi egyetem munkatársai állítottak össze. Ismeri? *(Dr. Varga Pál: Nem.)*

Igen. Ez lett volna a kérdésem, hogy az abban foglaltakkal mennyiben tud azonosulni vagy egyetérteni, ugyanis ott egyértelműen le van írva, hogy ott már lezárt kazettákból vették a mintát. Abban egyetértünk, hogy az hulladéknak tekinthető, ott ilyen kérdés nem merült fel,

de mégis az alapján a szakvélemény alapján is adódik, hogy azt veszélyes hulladéknak kellett volna besorolni. Ezzel kapcsolatos véleményét szerettem volna megkérdezni, illetve, hogy tulajdonképpen erősítsen meg ebben is, a mai magyar jogi szabályozásban teljes egészében a termelőre van bízva, hogy ő minek sorolja be a hulladékát. És bár van egy hulladékminősítő bizottság, a hatóság ebbe semmilyen módon nem szól bele, hogy ez szakmailag megfelelő-e vagy nem megfelelő-e. Ha egyszer a termelő oda besorolta és ezt alátámasztja egy szakvéleménnyel, akkor ez szentírásként van elfogadva.

DR. VARGA PÁL nyugalmazott főosztályvezető, az Országos Hulladékminősítő Bizottság korábbi vezetője: Köszönöm szépen. Többirányú a kérdés. Talán a végéről kezdeném a besorolással, hogy egyáltalán hogy történik és az európai uniós szabályokat. Természetesen a hulladékok esetén is a termelő felelősége elsődleges, és a termelő feladata az, hogy a nála keletkező anyagokat, hulladékokat, kibocsátásokat minősítse, sorolja be. Ebben az esetben az a szabályozás, hogy neki be kell sorolni, el kell mondani, hogy ez milyen. Majd mindjárt visszatérünk arra is, hogy milyen szám alatt, milyen EWC-kód alatt – hogy úgy mondjam - lehet besorolgatni. Ez egy másik kérdés lehet.

Tehát a termelő besorolja, és ezek után ezzel a besorolással a hatóság vagy egyetért vagy sem. Ezt a hatósági véleményt határozatban hozza meg vagy közvetlen, vagy közvetett módon. A közvetlen azt jelenti, ha van ilyen vitatott kérdés, abban neki még döntést kell hoznia, a közvetetten pedig az egész engedélyezési folyamat kapcsán egy egységes környezethasználati engedélyezési eljárás, ebben meg kell nevezni, be kell mutatni mindazt az EWC-kódot - ez az azonosítója -, és ez alapján tulajdonképpen, ha azt a hatóság aláírja, akkor ez van.

Ha nem értenek egyet, és Jávör képviselő úrnak mondanám, hogy hogy jön be a minősítés. Ha nem értenek egyet, akkor mind a hatóság, mind a termelő vagy bárki más kérheti a hulladékminősítő bizottságot e szerint a kormányrendelet szerint, a 98/2001-es kormányrendelet szerint, hogy üljön össze, és akkor ezen játékszabály szerint, ami le van írva több oldalon keresztül mellékletek és így tovább, mintavételtől kezdve akkreditációig, és így tovább. Összeül a bizottság, és a bizottság akkor dönt szakmai véleményről, ha a főfelügyelőség, másodfokú hatóság hozza meg ezt a – hogy úgy mondjam - döntést. Így kerül bele a hatóság és a termelő.

Ebben a témában ezért mondtam, hogy a bizottság sem most, sem korábban – korábban is foglalkozhatott volna – nem foglalkozott a vörösiszappal, de ha lett volna ilyen kérelem, akkor nyilvánvalóan azt kellett volna vizsgálnunk, hogy vajon ez hulladék-e. Mert ez egy hulladékminősítő bizottság. Ha igen, akkor utána azt kellett volna, hogy veszélyes-e, mert ez az egész veszélyes hulladékos bizottság. Ha nem az, megint nem foglalkozunk vele, de azt megállapíthatjuk, hogy az vajon veszélyes-e. Tudniillik Magyarországon mindaz az anyag, ami környezeti kockázatok szempontjából nyilvánvaló, amit nem ismerünk, azt mindaddig veszélyesnek kell tekinteni, amíg - hogy úgy mondjam - be nem bizonyosodik, hogy az nem veszélyes.

Ha valaki vitatja ezt, akkor majd mintavétellel, és így tovább, megfelelő módszerekkel, akkreditációval, szakemberekkel, és így tovább, kell bizonyítani, és tulajdonképpen így kimondható mindez.

Nem tudom, mondhatom-e tovább a besorolást, az EWC-kódot, mert ez még idetartozna. Ugye elhangzott, hogy az Európai Unióban nem veszélyes. Bocsánat, hadd olvassam akkor az uniós európai listát, ami a 16/2001-es magyar jogszabályban is megjelenik. Ez ásványok bányászatából származó, fémtartalmú ásványok fizikai és kémiai feldolgozásából származó, veszélyes anyagokat tartalmazó hulladék, 01 03 07*. Természetesen ez egy általános leírás, és van egy nagy csel ebben a listában, hogy néha megnevez egy-egy hulladékot. Kettővel lejjebb megnevezi, hogy vörösiszap, mert ezt tudja,

de azt mondja utána, amely különbözik az előzőleg elmondottaktól. Ez teljesen egyértelműen csillagos. Az uniós EWC-kódban is. És így tovább. (*Ékes József: Ezt nem vették figyelembe.*) Ez teljesen világos. Már bocsánat, én ebben az időben kint voltam egy amerikai környezetvédelmi team és a visegrádi négyek környezetvédelmi hatóságainak együttműködési projektjében, és Prágában a szakemberek beszámoltattak, hogy mi történt Magyarországon. És számon kérték tőlem ezt a besorolást, hogy milyen rosszul soroljuk be. Ez egy európai szintű besorolás, ez veszélyes hulladék, és megvan, ez a tükörkép benne van. Az egész hulladéklistában egy tükörkép van. Amikor a hulladéklistát összeállították, úgy tették bele, hogyha ha valamit nem tudunk, az is benne legyen a másik oldalon. Tehát itt is azt lehet látni, hogy a vörösiszap meg van nevezve, de egyértelműen az általános fogalomban benne van az, hogy veszélyes anyagokat tartalmaz, akkor megvan. Tehát még egyszer mondom, EWC-kód 01 03 07.

ELNÖK: Jávor képviselő úr erre akar még valamit reagálni, és utána Aradszki képviselő úrnak adom meg a szót.

JÁVOR BENEDEK (LMP): Én igazából én csak a jegyzőkönyv kedvéért mondom, tehát azért is tettem fel ezt a kérdést, és az elhangzottakból ez egyértelművé vált, hogy sem a közép-dunántúli hatóság, sem a főfelügyelőség a hulladékminősítő bizottság felé nem fordult kérelemmel, hogy ennek az anyagnak a besorolásában vegyen részt, saját hatáskörben ezt nem veszélyes hulladékként tartotta nyilván, ha jól értettem.

ELNÖK: Aradszki képviselő úr!

DR. ARADSZKI ANDRÁS (KDNP): Szintén csak a jegyzőkönyv kedvéért, tehát a helyzet, ha a Kling úrnak az elmondását figyelembe vesszük, azért nem került a hulladék bizottság elé, egyrészt, mert önmagában véve, hogyha ez hulladék lett volna, a nátrium-hidroxidot is tartalmazó vörösiszap, akkor nem kerülhetett volna oda azért, mert egyértelmű lett volna a besorolása, ahogy mondtuk az EWC ilyen és ilyen szám alatt veszélyes hulladék lett volna. De miután ez technológiainak értékelték, minősítették, nem volt hulladék, ezért nem kellett hulladék szempontból értékelni, hogy vajon az az anyag veszélyes vagy nem veszélyes. Egy más szempontból sokkal érdekesebb, amit az előbb elkezdtem itt feszegetni, az egész kérdéskör, nevezetesen, hogy a környezetvédelmi dolgokat félretesszük, bár nem nagyon szabad, de félre kell tenni, akkor, amit én már több ülésen keresztül mondtam, hogy ennek nézzük meg a katasztrófavédelmi aspektusait. És most itt erre elég világos választ kaptam a feltett kérdésekre, hogy bizony ez a nátrium-hidroxid a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló kormányrendelet 1-es számú mellékletének 2-es számú táblázatában környezetre veszélyes anyagok és készítmények közé be lehet sorolni, mint a vízi szervezetek és a vízi környezetben hosszan tartó károsodást okozó anyagegyüttes vagy anyag vagy vegyület, majd javítson ki a vegyész úr, ha rosszat mondtam, és ha ebbe be lehet sorolni, akkor a katasztrófavédelmi kérdésből kell megvizsgálni, hogy valóban, az a mennyiség, ami eldönti, hogy az alsó vagy felső értékű besorolású katasztrófavédelmi szempontból a MAL Zrt. ajkai telephelye, ez a 100 tonna, meg 200 tonna kérdése. Ha ebben az esetben a küszöbmennyiség a felső küszöbértékű, akkor más külső védelmi terveket is meg kellett volna csinálni a MAL Zrt.-nek, legutóbb, amikor – emlékezetem szerint – Ajkán voltunk a MAL Zrt.-nél, ott elhangzott, hogy nem volt külső védelmi terve. Ebbe a külső védelmi tervben azt is előírhatták volna, hogy már korábban meg kellett volna csinálni ezt a második védőgátat, tekintettel a csúszás-gátszakadás veszélyére. Tehát összességében azt látom, hogy itt katasztrófavédelmi szempontból is aggályos a MAL

Zrt. által tanúsított magatartás. Ahhoz viszont tudnunk kell, hogy ez a veszélyes anyag milyen mennyiségben volt a telephelyen.

ELNÖK: Györffy Balázs!

GYÖRFFY BALÁZS (Fidesz): Köszönöm. Én nem vagyok vegyész, én közgazdasági szakközépiskolába jártam, de 15 éves voltam, amikor az utolsó élményeim származnak erről a területről. Számomra a meghallgatottak alapján az szűrődött le, hogy az, hogy a vörösiszap nem veszélyes hulladék, az szerintem helyes, ha azt a besorolást nézzük, ami itt van. Tehát amennyiben a timföldgyártásból származó melléktermék, ha nem tartalmaz veszélyes anyagokat. De itt én azt gondolnám, hogy ami kiömlött, akkor mi ezt tévesen hívjuk – e szerint – vörösiszapnak, mert ez nem az. Hulladékbesorolási szempontból ez nem vörösiszap, de ami kiömlött, akkor az egyáltalán nem nevezhető hulladéknak, mert az nem hulladék. Hanem egy technológiai anyag.

ELNÖK: Ugyanakkor Kling államtitkár úr azt mondta, hogy onnantól kezdve hogy kiömlött, mégis csak hulladéknak tekinthető, márpedig akkor nem tekinthető másnak mint veszélyes hulladéknak az, ami kiömlött. Az, hogy mielőtt bent volt a tározóban, lehet, hogy előtte nem volt veszélyes hulladék, de miután kiömlött, biztos, hogy az lett. *(Közbeszólás: Ezen én vitatkoznék.)* Lehet vitatkozni...

GYÖRFFY BALÁZS (Fidesz): Azért mert kiömlött, azért nem lesz hulladék, szerintem...

ELNÖK: Államtitkár úr véleményét közvetítettem most csak ebben a pillanatban.

GYÖRFFY BALÁZS (Fidesz): Tudomásul veszem, csak én meg rögzítem, hogy szerintem attól, hogy kiömlik valami, attól nem hulladék.

ELNÖK: Ugye a jogszabályban az van, hogy megválni szándékozik, vagy megválni köteles. Most megvált tőle, hogy saját szándékán kívül vált meg tőle, az egy másik kérdés. Jávor képviselő úr!

JÁVOR BENEDEK (LMP): Egyrészt Aradszki képviselő úrra reagálva, tehát besorolták hulladékként, lehet, hogy most itt az jön ki, hogy ezt nem kellett volna, de ők ezt mégis csak hulladékként kezelték. Tulajdonképpen implicite ebből az egész eljárásból az jött ki, hogy amit a hatóság kiadott engedélyt, az nem lehetett volna más mint maga a száraz technológia. Tehát a vörösiszapnak a veszélyes anyagoktól mentesített része, és akkor az EWC-kód meg a többi alapján lehetett volna azt mondani, hogy ez nem egy veszélyes hulladék, de így, ebben a formában, ahogy ez kihelyezésre került, az szerintem mindenképpen hibás volt, vagy veszélyes hulladéknak kellett volna tekinteni, függetlenül attól... ez olyan, mintha egy hulladéklerakónál aztán később még valaki ott megpróbálna újrahasznosítani és kivenni belőle dolgokat, ezért aztán nem hulladéknak nyilvánítanák azt, ami oda le van kommunális hulladékként borítva, mert a későbbiekben még esetleg, nem tudom, biogázt fognak kinyerni belőle. Tehát ez így nonszensz. Valójában, és ez a másik hiba szerintem, ami az engedélyezési eljárásban történt, hogy szóba került a BAT-technológia, hogy a száraz technológia a '80-as évektől rendelkezésre állt, és az erre való áttérést elő kellett volna írni.

ELNÖK: Ékes képviselő úr!

ÉKES JÓZSEF (Fidesz): Én is rögzíteném és Jávor Benedekhez igazodva, magam is azért követeltem, hogy amilyen gyorsan csak lehet, a száraz technológiát vezessék be, mert ez így nem mehet tovább. És ahogy Zsigmond László is, meg Kling István is érintette, és visszahivatkoztak rá. Amikor azt mondjuk, hogy a technológián belül van, akkor az önmagában nem veszélyes hulladék, mert azt visszaviszi a technológiába és onnantól fogva újrahasznosítják.

De, ha belegondolunk abba, hogy meg lett építve a résfal. Miért is lett megépítve? Mert tavak alakultak ki, ugye terjedt, és túllépte azt a határt, ami még az üzem területéhez tartozott. Nem véletlen jelent meg a pH-érték a kutakban. Nem véletlen! Tehát onnantól fogva, amikor ezek már tapasztalhatóak voltak, hogy a kutakban is megjelentek, tehát az üzemterülettől távol eső kutakban is megjelentek, onnantól fogva abban a pillanatban már veszélyes hulladék. Hisz' erre utalt Kling István is, amikor túllépi az üzemterület határát, akkor, abban a pillanatban már veszélyes hulladékká vált, abban a pillanatban, amikor a gát is átszakadt. Tehát én is a jegyzőkönyv kedvéért mondom ezt el. És a kutakban való megjelenése a pH-értéknek nem most keletkezett, hanem már jóval előtte, évtizedekkel előtte keletkezett.

ELNÖK: Köszönöm szépen.

GYÖRFFY BALÁZS (Fidesz): Köszönöm. Én egy kérdést szeretnék feltenni: a MAL Zrt. tekinthette, kezelhette-e hulladéknak azt az anyagot, ami kiömlött? Mert a mostani bizottsági ülés tapasztalata bennem az, hogy igazából hulladéknak csak azt tekintheti, ami egy lezárt tározó. Ami aktív tározó, az nem egy hulladéktározó, hanem az a technológia része. Az egész addig, amíg abban bármilyen tevékenységet folytat, amíg abból a nátrium-hidroxidot visszanyeri, addig az nem hulladéktározó. Egyáltalán akkor kezelheti-e hulladékként azt, ami abban bent van? Kérdezem.

ELNÖK: Parancsoljon!

DR. VARGA PÁL nyugalmazott főosztályvezető, az Országos Hulladékminősítő Bizottság korábbi vezetője: Végül is azt mondhatom, hogy úgy kezeli, ahogy akarja, úgy kezeli, ahogy elő van írva a hatóság részéről. Ha most ezt hulladéknak nevezik, akkor hulladékkezelésnek, ha nem annak nevezik, akkor egyéb technológiai folyamatnak nevezhetnénk, de végül is nem tőle függ. Nyilvánvalóan követ egyfajta metodikát, követ egyfajta követelményt, jogszabályt értelmez egyfajta módon, de a hatóság engedélyében – ez egy engedélyezett eljárás – nemcsak ez a rész, hanem az egész. Egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról van szó, amiben benne van a BAT is, ha nem gond, bocsánat, a legjobb környezeti technológia. Végül is az, hogy a termelő, birtokos mit gondol, az az ő asztala, technológiai szempontból megfontolja, de végül is ez egy engedélyezési folyamat, amiben benne van, és nevesíthetjük ezt. Én is gondolkoztam, minek nevezzem ezt a tevékenységet. Én egy kicsit kerültem mindig, miután ez ebben a stádiumban nem hulladék még, szerintem, szerintünk még ez nem az, majd lesz. Lehet, hogy ugyanebben a medencébe, de valami még történik időben és folyamatban is, ebben az esetben inkább ez egy ilyen – bocsánat – aki segít nekem, az angol változat, ez egy ilyen utókezelés. Körülbelül annak lehet nevezni, utókezelés, de nem mondtuk meg, hogy milyen utókezelés. A mellékterméknek vagy terméknek egy utókezelése, körülbelül ez az angol kifejezés erre nézve, és akkor ez egy utókezelési folyamat függetlenül attól, hogy ez most minek az utókezelése.

Egyébként ehhez nem tudok hozzászólni. Még egy megjegyzést tennék, ha szabad, hogy katasztrófavédelmi témával soha nem foglalkoztam, de azért az R-mondatok a hulladékminősítésben benne vannak mindig, mert mi is használjuk, sőt, ebben a

hulladéklistában a végén R-mondatok alapján is besorolunk, tehát ott azok szerint is besorolunk.

ELNÖK: Köszönjük szépen. Két mondatban itt az elmúlt közel egy órát megpróbálnám összefoglalni, illetve ez lehet, hogy most egy teljesen más szempontot is fölvet.

A MAL Zrt. egységes engedélyezési eljárása során minden bizonnyal felmerült ez a kérdés, hogy veszélyes vagy nem veszélyes hulladéknak kell tekinteni a vörösiszapot. Azért mondom, hogy minden bizonnyal felmerült, mert a MAL Zrt. egy profitorientált cég, és nyilván nem dob ki pénzt az ablakon ilyen tanulmányokra csak úgy a saját maga kedvéért. Valószínűleg fel kellett, hogy merüljön az eljárásban, és annak ellenére, hogy van egy törvény szerint létrehozott Országos Hulladékminősítő Bizottság, ahol az engedélyező hatóság mégsem fordult ehhez a bizottsághoz, nem kérte ki az álláspontját. Erősítsen meg, hogy ez ön szerint is akkor helyes megfogalmazás-e.

Ehelyett az engedélyes készítetett egy tudományos akadémia, veszprémi egyetem és nem tudom még kinek a bevonásával egy szakvéleményt, ami azt támasztotta alá, hogy a lezárt kazettákban lévő vörösiszap nem veszélyes, és inentől kezdve nem veszélyesként kezelik.

DR. VARGA PÁL nyugalmazott fősztályvezető, az Országos Hulladékminősítő Bizottság korábbi vezetője: Elnök úr, a hulladékminősítő bizottság nem foglalkozott sem most, sem korábban. Korábban is foglalkozhatott volna, korábban, tehát 10 évvel ezelőtt is foglalkozhatott volna, elég régóta működik ez a bizottság. Magam legalább 12 éve vagyok elnöke a bizottságnak, tehát foglalkozhatott volna, de nem foglalkoztunk vele. Még egyszer mondanám, nem került... És ezeknek mindegyiknek jegyzőkönyvi nyomai is vannak. Minden egyes ülésről a főfelügyelőségen ott vannak a jegyzőkönyvek, nem hozott a főfelügyelőség még csak nemleges határozatot sem. Hoztunk olyan határozatokat, hogy nem vizsgálhattuk, de ott volt a kérelem. Kérelem sem volt. Bocsánat, mi volt a másik kérdés?

ELNÖK: Ennyi. Köszönöm szépen, hogy eljött, és köszönjük, hogy megosztotta velünk értékes gondolatait.

(Rövid szünet.)

ELNÖK: Folytatjuk, egy rövid technikai szünet után felkérem dr. Juhász Istvánt, a bizottság szakértőjét, hogy foglalja össze eddigi vizsgálatainak az eredményét.

A bizottság által felkért szakértő meghallgatása

DR. JUHÁSZ ISTVÁN, az IMOLEX Tanácsadó Bt. ügyvezetője: *(Előadását projektor segítségével tartja meg.)* Elnök Úr! Köszönöm szépen. A vizsgálataim elsősorban a hidrológiára és a tározó vízmérlegére koncentráltak. Azokkal az adatokkal, amelyek rendelkezésre álltak a felügyelőség, a meteorológiai szolgálat, illetve a MAL Zrt. részéről. Hozzáteszem, egy csomó információ nem áll rendelkezésre, mert az az anyag, ami itt súlyponti kérdésként jelent volna meg vagy lehetne, azt a hatóság lefoglalta, és nem adja ide. Jelenleg. Tehát tisztelettel azt kérem, vegyék figyelembe, hogy ez nem teljes mélységű adatszolgáltatás, ami valójában szükséges lenne.

Kérem szépen, hogy két kis érdekességet is mutassak. Valamikor így nézett ki, az első felvétel, a Ferencz császár idejében készült, valójában így nézett ki ez a térség, aztán a katonai térképeken így nézett ki, végig látszik a vasútvonal és a Torna-patak medre, és akkor itt lehet látni, hogy már a IX-es tározót elkezdtek építeni. A felső feltöltések a tározónál világosan

látszódtak, itt az üzemi terület, és ott hátul pedig már a szürke iszaptárolók, ahol végig látszik, hogy kék az ég, a víz, itt nagyon jól látszik, hogy a vörösiszaptározóba hogy töltötték be az anyagot. Itt van a X. tározó előkészítése, a tornai ártéri medencében van, és ez azért érdekes, mert ez a rész rét, illetve nagyon érdekes, olyan terület, ahol egészen más típusú a talaj, mint ahogy itt a piroson, világosan látszik.

Továbbmenve, itt van a tározó tervezése, illetve már a kezdődő kivitelezése. Itt alul látszik a X.A tározó, amely most jelen esetben működik, itt van az egyik szivattyúállomás, amelyik valójában a returvizet visszavezeti az üzem területére, és látszik, hogy a IX. tározóba hogy töltötték be, és a tetején ott van már a víz, a folyadék. Itt a X. tározó. Most kérem szépen, bocsánat, egy előző kép, pontosabban a szakadás előtti kép, ahol nagyon jól látszik, hogy hol voltak a belövések, hol töltötték be a vörösiszapot. Nagyon jól látszik a IX. tározó, itt áll a víz, sőt a már betakart vagy úgynevezett rekultivált tározókon is ott áll a víz. Miért érdekes ez, amit most mondok? Azért, mert a szivárgóknak a csatornája valójában innen is és onnan is szedi össze azt a vizet, ami a csapadékhullás következtében ráérkezik ezekre az úgynevezett lezárt tározókra, és alul tovább mossa ki a lúgot, az itt mért pH ugyanolyan 12-13-as.

A X. kazettánál, amikor már elérték a szintet, jelen esetben egy anyagot át is vezettek, tehát át is töltöttek, hogy ne történjen probléma, már át is vitték, a IX. kazettára is töltöttek fel vörösiszapot.

A sötét foltok valójában azt próbálják érzékeltetni, hogy milyen vastag volt ez az úgynevezett lúgréteg ezen. Ahol világosabb, ott egy kicsit vékonyabb a lúgréteg. A szivárgóról így néz ki a töltés mentén. Oldalfelvételek a X. kazettáról, a töltéseken itt hasadások, repedések már látszanak. A X. és a IX. kazettán valójában ott áll a víz, de ott áll a VIII-on is. Végig látszik. Továbbmenve, nagyon jól látszik a X. kazetta minden oldalról, végig látszik, hogy milyen magasra töltötték, ez egy évvel ezelőtti kép, 2009-es. Itt a kiszakadás helye. Itt megpróbáltam érzékeltetni, hogy valójában merre ment el az egész. Tessék nézni ezt a kiszakadást. Nagyon világosan látszik, hogy a leszívás erről indult, itt maradt, és ott maradt. Tehát nem az történt, mint máshol, hogy a tározónál alul kinyitom, és az egész alulról kimegy és berogyik, hanem valahol a közepén szakadhatott el, és az mosta ki az egészet, és így szakadt be az egész. Alul még kellett maradni töltésnek, ami aztán később ment ki. Ez itt nagyon világosan látszik ezen a képen. Tessék, az elöntés területe világosan látszik, hát ugye a MAL-nak a vezérgazgatója megdöbbenéssel nézi a kiszakadt töltést. Így néz ki a tározó. Itt látszanak a belövéseknek a töltései, és látszik, hogy milyen magasán állt bent a lúg. Ilyen repedéseket lehetett észrevenni, ezek utófelvételek, itt vannak a repedések képei, hogy elkésérítsem az embereket, és itt van tulajdonképpen a kiömlésnek a vége.

A műegyetem vizsgálatai szerint gyakorlatilag négy perc alatt érkezett Kolontárra ez az úgynevezett „iszapcunami”, ami még arra sem volt elegendő, hogy tulajdonképpen mozduljunk. Itt van az átemelő vagy szivattyúállomás, ami most már tulajdonképpen jól működik, itt van az érzékelő berendezés, amely valójában tulajdonképpen a leszíváshoz lehetséges lett volna, tehát hogy a tározóról leszívja a vizet, ez volt az a berendezés. És akkor kérem szépen, amit az előbb bátorkodtam említeni, ilyen adatokat bátorkodott minden évben a felügyelőség számára a MAL Zrt. adni. Ahol valójában az iszaphányón belépő anyagáram van benne, és miután a technológia úgy volt a felügyelőség részéről előírva az üzemeltetőnek, hogy neki 45 százalékos szárazanyag-tartalmat kellett volna, hogy ő oda kivigyen. De ő nem vitt ki 45 százalékos, hanem ennél jóval többet, de megjelenítette, hogy ez a kiment vörösiszap-mennyiség valójában vízmentesen mennyi, és mekkora víztartalmat jelentett.

Tehát ő ezt megadta, és ha továbbmegyünk, akkor ott megjelenik az iszapkinyomó víz, amit hozzáadtak még az egészhez, illetve megjelenik a csapadékvíz. Tessék tisztelettel megnézni, hogy mekkora mennyiséget, 135 millimétert esett abban a negyedévben, az első negyedévben, amit ő 149 hektárra nevesített, mert ő ezt az egész úgynevezett „ivóvízhányó

mérleget” az I-es, II-es, III-as, IV-es, V-öst végig beszámította, holott magának a tározónak a térfogata bármilyen viccesen hangzik, nem tudjuk. Idézőjelben mondva, mert a MAL Zrt. ebben az esetben itt a 2-es ábránál jelzi, hogy a tározóadatok a X-es kazettán a felszíni terület 19 hektár, geológiai mérések alapján ez 24, a MAL-nál 20-at tartanak nyilván, a vízügyi igazgatóságnál, felügyelőségénél 21 hektárt. Csak szeretném jelezni, hogy ez áll rendelkezésre.

Ha továbbmegyünk, itt van a 2010. évi I-III. negyedévi vízmérleg adatai a MAL-nál, a meglévő adatok. Negyedévenként a változás itt látható, de nem ez az érdekes. A betölthető szintig volt engedélyezve, megnéztük, 216,5-re, de csak 216-ra, és így emelkedett a betölthetőségi változás, hogy az első negyedévben 1,24 métert lehetett még betölteni, aztán 1,2 métert, és a harmadik negyedévben a szakadás előtt már csak 12 centit lehetett volna betölteni vagy ennyit töltöttek be, ez a kimutatás. Egyetlenegy érdekességet, a sűrűséget szeretném megmutatni, még egyszer mondom, ez a MAL adatszolgáltatása. Tessék megnézni. A negyedéves helyzetnél a származási vízszint 214, a negyedév végén 215. A következő negyedévben 214-ről indul. Március 31., április 1-je. Hogy van ez? Tehát az adatszolgáltatás milyensége, mértéke. A felügyelőség megkapta minden negyedévben ezt az adatot, nincs kifogásolva.

Vízmérleg jellemzők. Záró vízmérleg MAL adatai alapján köbméter, elszivárgás a résfalon keresztül, tessék megnézni, és itt vannak a csapadékadatok, és itt van a párolgás. Hogy néz ki gyakorlatilag, több csapadék volt, mint ami párolgott, és ennyi szivárgott el alul. Magyarul a tárolt víznek a mennyisége pedig – tessék megnézni - 845 ezer köbméter.

Kérem szépen ez az az ominózus ábra, ami a „J” kazetta, ez volt a régi neve a X-es kazettának, úgynevezett csónakos mérés, ilyen adatot bátorokadtak adni a MAL-nál. Nagy köszönet érte, mert ez az egy adat van, hogy valójában ezen a csónakon, úgynevezett „halradaron” megmérték, hogy valójában a lúg és az iszap között mekkora mélység van. Na most, ha valaki egy kicsikét komolyan veszi az ilyen felméréseket, akkor először is négyzethálósan mér. Van egy kivezetett vonal, sík, ahol rendes, pontos, mert az se lehet itt egymás között hány méter van, az adatok e tekintetben megvannak, és kérem szépen így néz ki a tározó térfogata. Ennek a mérésnek az adatai alapján itt van jelenleg a lúgnak a topográfiaja, ahol a szárított mennyiség ennek a mérésnek az alapján, geodéziai háromszögelési adatok alapján 959 ezer, durván 959,5 ezer köbméter volt összesen tárolva a kiszakadás előtt.

Ezt az információt annyival egészítette ki az érdekesség, hogy megkaptam az adatot a felügyelőségtől, amely azt mondja, hogy a felügyelőség 2011. február 9-én, 10-én, illetve 3-án felmérést végzett egy mobil készülékkel, ahol a térfogatszámítás alapján ők 1 644 297 köbmétert számolnak, ami kifolyt a lúggal együtt. Tehát ők csináltak egy utólagos felmérést a kifolyás után, és ez alapján 1 600 000 köbméter mennyiséget számoltak ki, amiből durván 1 millió folyékony anyag volt. Kérem szépen, ez így néz ki, de tessék megnézni, csak mutatom, 8 méter mélységű volt a tározó. Itt nagyon jól látszik, ez az úgynevezett északi fal, ez az északi fal itt szakadt ki.

Kérdés a következő, hogy mi okozhatta, felvetődik. Kérem szépen, három kérdés vetődött föl, egyszer túl sok volt-e a csapadék, másodsor okozhatta-e ezt a kiszakadást valami szélsőbesség vagy szélnyomás. A legközelebbi hivatalos meteorológiai állomás a kab-hegyi OMSZ állomás, amely 2010. november 4-én a gátszakadás idejében m/s-ban adta meg a sebességet, de a 4 m/s-os sebesség 10 és 16 km/h között mozgott, tehát 10-16 kilométeres óránkénti szélsőbesség nem érdekes annyira, nem mozgathat hullámot. (*Ékes József: Október.*) Vagy október, bocsánat. Ja igen, elnézést, rosszul mondtam. Itt van egy korábbi időszakra, szeptember 15. és október között három állomásnak, ami a meteorológia hivatalos adata, így néztek ki a napi szélátlagok, ez is m/s-ban van, és itt van az ajkai monitoring állomás, ami közvetlenül Ajka városában van. Itt vannak az óránkénti szélsőbesség adatai 11 órakor, illetve 12-kor, 12 kilométeres, durván 13 kilométeres szélsőbességek voltak. Jön a

kérdés, hogy ez gyakorlatilag mekkora hullámot generálhatott. Itt a különféle hullámmagasság és hullámsebesség számítására hoztam egy-két ábrát, hogy lehessen látni. Itt van, a hullámok lehetséges magassága több képlet, több információ alapján. A legvariánsabb, a legizgalmasabb, akárhogy is számolom, a Mallet Packand szerint szokták számolni a tározóknál a hullámmagasság számítását általában, itt most 450 méterről van szó, délkelet irányú szél volt, és pont a tározónak a csücske fele ment a szél. Ha a legrosszabb számítást számítjuk, a legrosszabbat, ami létezik, akkor is 72 centi magas hullám lehetett volna. Valójában ekkora szélesség mellett 10 és 20 centi hullámok mozoghattak volna, ha legalább 30 és 50 km közötti szélesség van, de ennyi nem volt. Tehát az az elképzelés, hogy a hullámzás okozhatta az egészet, az kizárható gyakorlatilag.

A tározó mellett gyakorlatilag működik egy általuk meteorológiai állomásnak nevezhető mérésmegfigyelés, ahol hőmérsékletet mérnek, itt mérik a csapadékot, és valójában itt adnak szélirányt, de nem ez az érdekes, hanem a szélere az érdekes. Ők nem tudják megmérni a szélességet, hanem csak közlik, hogy az gyenge szél, erős szél vagy közepes szél. Na most, mit nevezünk gyengének? Ezt az észlelő mondja meg, hogy ő mit érez gyengének. Ez egy korábbi adat, ez nem az októberi, csak példaként akartam mutatni, hogy ilyen adatszolgáltatás van.

2010-ben ez volt a kolontári csapadék mennyisége. Kiderült, hogy májusban és augusztusban és szeptemberben is volt jelentős csapadék-össz mennyiség, de ennek az eloszlása nem egyszerre jött nagy mennyiség, hanem több, 30-40 mm-ek estek, aztán egy hétig nem volt semmi. Tehát ez mennyiségben nem jelentős. Itt felvetődik az a kérdés, hogy ha ezt a vízmennyiséget, amit itt tároltak, semlegesítették volna, leszívták volna, ahogy ez elő volt írva a technológia szerint, akkor elbírták volna-e a Torna-patak, tehát tele lehetett volna-e, a patakba lehetett volna-e mentesíteni. Tessék megnézni a köbmétert. Itt az az érdekesség, hogy centiben itt elment, itt volt a vörösiszap-gátszakadás, gyakorlatilag elvitte az állomást, ezért itt adathiány van, gyakorlatilag 40 centivel nem tudta volna megemelni folyamatos vízborítás vagy leszívítás esetén, ha ezt januártól kezdve leszívták volna rendszeresen, és az előírásnak megfelelően, hogy egy méternél ne legyen magasabb lúg a vörösiszapon, az egészet tehermentesítették volna vagy közömbösítették volna, most ne azt nézzük, hogy visszament volna az egész anyag, hanem egyszerűen előírta volna a felügyelőség részükre, hogy ezt semlegesítve, egy jelentős részét a Torna-patakba be kell vezetni, akkor is gyakorlatilag semmiféle árvizet, semmiféle dolgot nem okozott volna.

Még egy dolog, amit a végén akartam mondani: ezt az ábrát csak azért akarom mutatni, mert itt száraz és nedves időszaknak is itt vannak a vízhozamai, tehát nyugodtan belefért volna, hiszen a Torna-pataknak a 2009-es és a 2010-es vízhozamadata, tessék megnézni, volt egy-két árhullám, de az árhullám érdekessége az, hogy az árhullámcúcs nem okozott 14 köbméternél többet júniusban, amikor az eső volt, tehát lefolyt, az átlagos vízhozama fél köbméter alatt volt. Tehát, ha ide beengednek naponta három köbmétert, akkor is körülbelül itt lett volna a vízszint. Idáig jutottam, én ennyit akartam most gyorsan mondani. Ha kérdés van, szívesen állok rendelkezésre.

ELNÖK: Van-e valakinek kérdése? Ékes képviselő úr!

ÉKES JÓZSEF (Fidesz): Igen, igen, egyetlen egy kérdésem van, mert ugye mikor a MAL-nál voltunk, ezt a kérdést akkor is feltettem a vezérigazgató úrnak, ott is volt egy visszahivatkozás magára a túlzott csapadékmennyiségre, és majd később, amikor pontosan rákérdeztünk arra, hogy mennyire volt túltöltve maga a kazetta, akkor úgy nyilatkozott, hogy az előírt szinten volt tulajdonképpen, tehát nem volt túltöltést. Volt egyfajta ellentmondás ebben a kérdésben, és hogyha azt nézzük, a Torna viselkedése, ha van egy komolyabb eső, a Tornán nagyon gyorsan levonul az ár, tehát ezeket, amit István is elmondott, tulajdonképpen

gondot abszolút nem okozott volna. És a két időszak között, tehát augusztus és október között a felvételeken is lehet látni, hogy a IX. tetején nem igen van víz, van egy előtte lévő felvétel, és van egy későbbi, amikor már a IX-re is mentették át a vizet, és nem véletlen a katasztrófa után kellett a MAL-t kötelezni arra, hogy mentesítse a IX. kazettát is, és onnan is százezer köbmétert, amilyen gyorsan lehet, szívasson le. És itt jön be Zsigmond László mondása, hogy a IX-X. közötti gátszakasz eleve akkor is úgy épült, hogy tudvalevő, hogy a X-es majd hozzá fog épülni, tehát egy gyengébb dőlésszöggel, és ha megnézzük az északi falat, ott, ahol a törések is bekövetkeztek, ott jóval gyengébb az északi falnak a falvastagsága, mert jóval gyengébb. Tehát, amit a Zsigmond Laci is mondott, hogy továbbépítésnek volt esetleges iránya, tulajdonképpen magának a falszakasznak. Tehát én ennyit szerettem volna mondani.

Lehetett látni az egyik felvételen, ott, ahol az északi falnál történő belövések történtek, ugye az utolsó technológia szerint ott történtek a belövések, ott az északi falnál mellette, ha közelre rámegyünk a képre, hogy ott már voltak vörösiszap-jelenségek a fal aljánál. Kívül. Kívül a fal aljánál két helyen is van vörösiszap-jelenség. A leggyengébb pontja tulajdonképpen ez a szakasz, és a törés is itt következett be.

DR. JUHÁSZ ISTVÁN, az IMOLEX Tanácsadó Bt. ügyvezetője: Bocsánat, kiegészítésként, csak egy plusz poénként akartam előre tenni vagy a végére tenni. Az érdekesség a következő: egy évvel a katasztrófa előtt a Dunántúlon vagy Magyarországon két óriási viharesemény volt, ahol több mint száz, illetve százötven km-es szélesség volt. Tisztelettel kérdezem, miért nem akkor szakadt át. De mondhatnám azt is, amikor februárban vagy márciusban szintén 60 km fölötti szélességek voltak, délkeletről, a gát állt. További kérdések?

ELNÖK: Nekem lenne még egy: nem egészen értem, hogy mit tud ez a halradar tulajdonképpen. Most nem arról van szó, mint amikor a vízben úszik a hal, hogy a sűrűségek elkülönülnek, hanem ez egy ülepítő technológiai berendezésként fogható fel, van a tiszta folyadék és alul a – hát majdnem – tisztán szilárd fázis, de a kettő között olyan fokozatos átmenet van...

DR. JUHÁSZ ISTVÁN, az IMOLEX Tanácsadó Bt. ügyvezetője: Ez igaz, de a fokozatos átmenetet a legjobb tudomásom szerint ez a halradar valójában nem tudja érzékelni, hanem tulajdonképpen ezt a kvázi szilárdabbnak nevezhető fázist veszi, de az is elképzelhető, hogy ez nem egészen tökéletesen így néz ki, vagy nem tökéletesen így van. Ebből a felvételből, amit ők felmértek, ebből lett megpróbálva megmondani. Na most, annyit tudok, hogy a korábbi években ezzel az úgynevezett szondázással, ami tárcsasondázás volt, jobban meg tudták mérni ezeket a vastagságokat, de erre vonatkozóan a kért információt nem adták meg, tehát én csak azt tudtam, amit a MAL rendelkezésemre bocsátott, ezt a felvételt, amit ők mértek fel ezen az úgynevezett halradaron, ami valójában azt a réteget is beméri, és lehet, hogy arról történt a visszaverődés, ami már sűrű zagy volt, de még nem ülepedett le, lehet, hogy ennél egy kicsit mélyebb volt valójában a tározott vízmennyiség, de ez állt rendelkezésre, ez alapján próbáltunk ilyen mélységi ábrát szerkeszteni, amiből ez jött ki, hogy valójában a lúg mennyisége, plusz-mínusz 5 százalék a geodéziai, illetve a topográfiai modell tisztasága alapján durván ez a számított információ így néz ki.

DR. ARADSZKI ANDRÁS (KDNP): Csak azt kérdezném meg visszatérve erre a katasztrófavédelmi aspektusára a dolognak, hogy ez a vízmennyiség, amit elmondtál, ez a kilencezer köbméter vagy 90 ezer... majdnem egymillió köbméter, ennek a pH-értékére van-e adat.

DR. JUHÁSZ ISTVÁN, az IMOLEX Tanácsadó Bt. ügyvezetője: Nincs. Legalábbis nem tudok róla, mert ilyen információt nem kaptunk. Annyit tudok, hogy biztos, hogy 12 és 14 között kellett lenni, mert a szivárgóba, miután a technológiai előírás szerint a szivárgóktól fel kellett tölteni a X. kazettára az anyagot, ez azt jelenti, hogy körülbelül ugyanekkorának kell lenni, és az előbb a bevezetőben bátorkodtam mondani, hogy ez a szivárgó nemcsak a IX. és a X. kazettáról, hanem korábról is van. Ahol ott csapadék esik, onnan is szivárog, és ezért érdekes és bombaként is hat az egész, mert valójában a tározókat, a felhagyott tározókat úgy nem építették meg, hogy lefolyjon róluk a víz, hanem sík, ebből következik, hogy ahol látszott, ott marad a víz. Ez a víz pedig szépen, változatlanul kimosódik alul, tehát a tározók oldalán kifolyik, és ebben a szivárgóban, mint szivárgott folyadékként megjelenik. Tehát magyarul, amíg a tározót úgy nem zárják le, hogy arról lefolyjon a víz, addig mindig kap utánpótlást a zagytározó, ami már öregebb, ami már öt év ott van, tehát onnan még mindig fog kifolyni víz. Ez az alapvető egyik probléma. Hiába füvesítik be, az ott szépen tovább fog problémát okozni.

ÉKES JÓZSEF (Fidesz): Egyetlen egy dolgot szeretnék felvetni, mert azért ismerve, hogy a kazetták honnan indulnak, tehát bent Ajkáról indulnak a X. irányába, érdemes lenne felvetni annak a kérdését ebben a térségben, vagy akár Almásfüzitőn nagyobb földrengések még nem voltak. Tehát érdemes lenne végigmérteni egy ilyen szilárdsági, talajtani és egyéb más szempontból az állékonyságot és egyéb ilyen dolgot, hogyha esetleg valami, bármi történe, hogy mit bírnak ki a régi kazetták, akár a régi kazetták is. Mert ugye ebben ott van a vörösiszap, megfelelő nedvességtartalommal, és azért érdemes lenne ezt megnézni.

DR. JUHÁSZ ISTVÁN, az IMOLEX Tanácsadó Bt. ügyvezetője: Egyetlen egy komment. Itt vannak a tározók, itt vannak sorban, de ennek a falmagassága 6-8 méter, tehát jóval alacsonyabb, itt már 10-15, és ez már több mint 20 méter.

ELNÖK: Ha nincs több kérdés, akkor a bizottsági ülés hivatalos részét lezárom. A bizottsági ülésen kívül lehet feltenni a külsős kérdéseket. Köszönöm szépen, hogy eljöttek a bizottság tagjai. A következő ülésünk a kihelyezett lenne július 12-én Mosonmagyaróváron és Almásfüzitőn.

(Az ülés befejezésének időpontja: 16 óra 23 perc)

Ékes József
a bizottság alelnöke

Kepli Lajos
a bizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezető: Lajtai Szilvia